

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő:
FEKETE LÁSZLÓ Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó:
SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 95. Telefon: 297-0-69

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekkszámja: 41.951.

A magyar jogszolgáltatás újeve.

A jog eszméjének minden vonatkozásban való érvényesítését és a magyar jogállam lehető tökéletesítését intenzív és céltudatos munkássággal szolgáló magyar gyakorlati jogászság évek hosszú sora óta különös figyelemmel kíséri azokat a megnyilatkozásokat, amelyek az új év elején a legfelsőbb magyar bírói testületek vezetőinek ajkairól hangzanak el. Különösen indokoltá teszi a jogászság ily irányú figyelmét az a sajnálatos tapasztalás, amely szerint a kultúrnemzetek körében is egyre nagyobb mértékben észlelhetők olyan jelenségek, amelyek a jogállam eszméjének nem tökéletesítéséről, hanem épen visszafejlődéséről tesznek tanúságot. A magyar alkotmányosság és a jog tiszta eszméjének abszolút tiszteletében felnevelkedett magyar gyakorlati jogászságnak a jogállamot destruáló ilyen áramlatokkal szemben fokozott és féltő gonddal kell őrködnie immár nemcsak a jogállami berendezkedés lehető tökéletesítését célzó tudatos munkásság zavartalansága felett, de meg kell védelmeznie a magyar jogállamot az olyan eszmék térhódításával szemben, amelyek a magyar alkotmányosság szellemével össze nem egyeztethetően a jog és a jogállam gondolatai diszkreditálását s ezek helyébe az önkény államvezetői rangra emelését célozzák. Bár ebben a vonatkozásban az évnnyitó beszédek konkrét állásfoglalást természetesen nem is tartalmaznak, a magyar jogászságnak tökéletes lehet a megnyugvása abban az irányban, hogy a magyar bíróságok a jognak, a

magyar alkotmányosságnak és jogállamnak hűséges szolgálói és erőskezü megvédelmezői.

Mindenekelőtt a tisztos történelmi múlt hagyományait hűségesen őrző legfelsőbb magyar bíróság, a királyi Kuria elnökének *Osvald* Istvánnak, a Kuria januárius hó 5-én tartott évnyitó teljes ülésén elhangzott beszédéről kell megemlékeznünk. Az elmúlt év igazságügyi törvényalkotásának keretében méltatta mindenekelőtt a beszéd a földbirtokpolitikai vonatkozású törvényeket. Ezekkel kapcsolatban utalt arra, hogy az előzetes földbirtok rendezésnek általánosságban ismert eredménye óvatosságra int abban az irányban, hogy a földbirtokpolitika valamely újabb intézkedése ne növelje a még be nem fejezett előző földbirtokrendezés bonyodalmaival és ne veszélyeztesse Magyarország általános közgazdasági érdekeit. Az ország nagy birtokainak feldarabolása igen kényes kérdés, mert a kisbirtokok, sőt a középbirtokok sem nyújtanak kellő biztonságot a közellátásra s még kevésbé a külföldi kivitelre. Magyarország pedig, mint agrár állam csak úgy tudja a gazdasági élethez szükséges és csak külföldről importálható anyagot beszerezni, ha agrár terményekben kellő mennyiséget és minőséget tud külföldre irányítani. Ezért a törvények végrehajtásánál észrevételei oda irányulnak, hogy a hitbizományok rendezése ne mobilizáljon további nagy területeket a föld értékének romlására és az agrár termelés hátrányára. A Kuria illusztris elnöke ezután a parlamenti tárgyalás alatt álló új ügyvédi rendtartásra tért át. Reámutatott arra, hogy a magyar ügyvéd közjogi szervezeteinkben és társadalmi életünkben előkelő szerepet töltött be és nagy tekintélynek örvendett. Ez az elismert tekintély nemcsak tudásán és a közéletben kifejtett önzetlen munkáján, hanem azon is alapult, hogy erős nemzeti érzése minden eselekedetében megnyilvánult és anyagiilag is abban a helyzetben volt, amely őt függetlenné, de egyben befolyással bírónak is tette. A szociális változások és a gazdasági helyzet azonban nem jelentéktelen részben odajuttatta az ügyvédi kart, hogy társadalmi előkelősége a közélet nem kis kárára, súlyban mindinkább veszített és az ügyvédi pályára mind nagyobb mértékben hatolt be a megélhetésért való küzdelem. A magyar ügyvédség azonban a közéletben nemcsak a kenyérkereső pályát jelenti, hanem annál sokkal többet. Ezt a nagy erkölcsi értéket a múltból át kell menteni. Ezt a nemes célt szolgálja az új ügyvédi rendtartásról szóló törvényjavaslat. Az állami és társadalmi

rend szilárdsága elsősorban az állam jogrendszerétől, ebben pedig az igazság érvényesülésében a megfelelő birói és közigazgatási szervek működése mellett a hivatása magaslatán álló, jellemében szilárd, lelkiismeretes ügyvédi kar közreműködésétől függ. Az ügyvédi kar helyzetének javítását az ügyvédség számának korlátozása hatékonyan csak úgy szolgálhatja, ha már az egyetemen megkezdik a jogászok számának korlátozását és megszüntetik a jogászképzés felületes módját, mert ez az alapja a jogász pályákra való egészségtelen tódulásnak. A kérdés minden vonalon való kielégítő megoldása közérdekből is kívánatos, mert a magyar bíróságoknak is szilárd meggyőződése, hogy az igazságszolgáltatás jóságának egyik oszlopa a történelmi hivatása magaslatán álló és kötelességét önfeláldozóan teljesítő, megelégedett ügyvédi kar.

Az ország másik legfelsőbb birói testülete a közigazgatási bíróság évnyitó teljes ülését januárius hó 11-én tartotta meg s ezen a megnyitó beszédet *Puky* Endre, a közigazgatási bíróság elnöke mondta. Megemlékezett mindenekelőtt arról, hogy most üli meg az 1896. évi XXVI. törvénycikkkel megalkotott közigazgatási bíróság működése megkezdésének negyvenedik évfordulóját. Ismertette a kapcsolatos történelmi előzményeket, majd utalt arra, hogy bár helyesebb lett volna a bíróság hatáskörének elvi, mint felsorolásos alapon való meghatározása, mégis ez a rendszer sem állja útját annak, hogy a közigazgatási birói védelem kiterjesztessék jó néhány ügycsoportra, így a gyámügyekre, fegyelmi ügyekre, az egyesületi és gyülekezési joggal, valamint az állampolgársággal kapcsolatos jogvitákra, amely ügyek intézésében teljes megnyugvást csak a független bíróság ítélkezése adhat. Nem minősíti szerencsésnek azt, hogy az 1896. évi törvény csak egy közigazgatási birói fórumot létesített. Mindez azonban nem homályosítja el azt a felismerést, hogy a közigazgatási bíráskodás jogintézménye tökéletesen bevált. Szerves része lett alkotmányunknak, biztosítéka a reábizott területen a jog uralmának s mert megfelel a magyar ember alkotmányos szabadságra nevelt szellemének, a nemzeti közvélemény azt nagy rokonszenvvel karolta fel s függetlensége és szakszerűségében gyökerező nagy tekintélye megnyugvást teremt a közigazgatási hatóságok intézkedései nyomán támadt vitákban. A bíróság túlterheltségének megszüntetését az értékhatár felállításával s a bíróság létszámának szaporításával talán elérhetőnek. Felemlítette ezután, hogy negyven év alatt a bíróság 301.366 közigazgatási és 877.274 pénz-

ügyi, összesen tehát 1,180.000 ügydarabot intézett el. A közigazgatási bíróság tagjai a továbbiakban is mindig arra gondoljanak, hogy az érdekelt állampolgárok a jövőben is közjogaik tekintetében a bátorszavú igazságtételt igénylik a közigazgatási bíróságtól. „Mi — fejezte be elnöki megnyitóját Puky Endre — ennek az aránylag rövid múltú, de biztosan szebb jövőre hivatott intézmények keretében egy nagy eszmének, a magyar nemzeti társadalom keretében a jog uralmának vagyunk és maradunk minden befolyás fölé emelkedő pártatlan munkásai.“

A budapesti királyi ítélőtábla elnöke *Degré Miklós*, a tábla januárius hó 7-én tartott teljes ülésén szintén nagyhatású megnyitó beszédet mondott, amelyben bejelentette, hogy az idén fogja életének 70-ik évét betölteni s így a fennálló törvényes rendelkezéseknek megfelelően nyugalomba fog vonulni. A tábla vezetésében eltöltött 12 év alatt alkalma volt az ifjúság elhelyezésében közvetlenül közremunkálkodni. Ebben a ténykedésében az illetéktelen befolyásokkal szemben a legélesebb ellentállást tanusítva, a kinevezéseknél egyedül és kizárólag a személyi képességekre tekintett. Ekként sikerült elérnie azt, hogy az a generáció, amelyet ő állított a birói pályára, minden tekintetben bevált s a legteljesebb elismerést vívta ki magának. Legjobb hite szerint tehát az igazságszolgáltatás színvonalának emelése érdekében eredményesen tevékenykedett akkor, amikor a fiatalság igen értékes elemeit nyerte meg az igazságszolgáltatás céljaira. Négy évtizedet töltött immár vezető állásban s ez alatt az idő alatt igyekezett véleményét mindig és minden mellétekintet nélkül legjobb meggyőződése szerint nyilvánítani. Nyitó beszédének végén a trianoni békediktátumtól sújtott ország szomorú helyzetéről megemlékezve, reménykedve állapítja meg, hogy most már minden okunk meg van hinni, hogy az igazság utat tör magának s hogy elkövetkezik a jobb idők hajnalhasadása és amiről tizenhét év óta álmodozunk — a revízió útban van. — Ugyan-
csak *Degré Miklós* tartott megnyitó beszédet a birói- és ügyvéd-vizsgáló bizottság évnyitó ülésén. Megállapította, hogy a vizsgára jelentkezők száma bizonyos csökkenést mutat. Ez lehet öröndetes jelenség is, hogy t. i. a fiatalság más pályán is el tud helyezkedni, de lehet elszomorító is, ha annak oka az, hogy a fiatalság a birói és az ügyvédi pályán nem képes a joggyakorlatot megszerezni. Az elmúlt évben különben, szemben az előző évi 858 számmal 836-on jelentkeztek vizsgára, ezek közül 714 volt ügyvédje-

lőlt, 100 birósági fogalmazó, 22-en pedig más pályán működtek. A vizsgázóknak összesen 10.5%-át utasították vissza. Indokoltnak találta, hogy a bizottság a jogszolgáltatás színvonalának emelése érdekében kellő szigorot gyakorolt, bár a jelöltek jogi ismereteinek átlagosan alacsonyabb foka még nagyobb szigorot is indokoltá tett volna. Itt azonban figyelemmel kellett lennie a bizottságnak az előző jogi oktatás ismert hiányaira is. (*szpt.*)

Vladár Gábor Grosschmid-serlegbeszéde.

A magyar jogi oktatás kimagasló tehetségű, a legkitünőbb magyar jogászokat, egész jogász generációkat, felnevelt mestere *Grosschmid Béni* a múlt évben érkezett el születésének 85-ik évfordulójához. Ebből az alkalomból a Magyar Jogászegylet ünnepi ülést s ezt követően társasvacsorát rendezett. A társas-vacsorán a tudós professzor tiszteletére alapított *Grosschmid serleggel* az ünnepi beszédet a mester egyik legkiválóbb tanítványa, az igazságügyminiszterium törvényelőkészítő osztályának főnöke, a magyar jogászság egyik legkitünőbb reprezentánsa, *Vladár Gábor* kuriai tanácselnök tartotta. A valóságos eseményszámba menő serlegbeszédet *Vladár Gábor* megtisztelő engedélyével az alábbiakban egész terjedelmében közöljük. A magyar közjegyzői kar, amely ennek a nemesveretű magyar jogásznak igaz tisztelője, bizonyára örömmel, lelki élvezettel fogja olvasni ennek a kitünő magyar jogászelmének a szó nemes értelmében is klasszikusnak minősíthető megnyilatkozását.

*

Megtöltöttük a poharakat, megtöltöttük a kir. Pázmány Péter tudományegyetem magánjogi szemináriumának *Grosschmid serlegét* is, hogy nyolcvanötödik születésnapján *Grosschmid Béni* egészségére emeljük. Ugy volna jó, ugy volna teljes az örömind, ha itt tisztelhetnők őt asztalunknál. Sajnos nincs itt. Megkísérlem, hogy legalább eszmeileg idehozzam közénk, élénk rajzoljam arcképét úgy, amint előttünk láttuk őt a katedrán.

Némi időszerűsége is van annak, hogy *Grosschmid Béni*ről a tanítómesterről elmélkedjünk. Sokat hallunk ugyanis mostanában

— amint mondják — a „jogi oktatás reformjáról.“ Én azt hiszem, hogy ha a parádét elhagyjuk, pusztán, csupaszon jóformán úgy állíthatjuk fel a kérdést, hogy mikép kell a jogot tanítani. Erre pedig nekem igen egyszerű a feleletem. A jogot úgy kell tanítani, ahogy Grosschmid Béni tanította. Lássuk tehát, miképen tanította.

I. Ha valaki, aki Grosschmid Béninek nem volt rendszerinti hallgatója, az 1902. évi február hó 17. napján betévedt Grosschmid Béni előadására és végighallgatta pompás fejtegetéseit a naturalis obligatio kétszeres kettősségéről s a következő és az azután következő órán is ugyanerről a tárgyról hallott fejtegetéseket, azt a megállapítást tette, hogy a tanár úr ebben a félévben a magánjog általános részét, vagy legalábbis a kötelmi jog általános részét adja elő. A rákövetkező órán azonban, amikor a kereskedelmi törvény 353. §-ával kapcsolatosan a pozitív és negatív szerződési érdekről hallott előadást, oda módosította korábbi megállapítását, hogy a tanár úr a kereskedelmi jogot adja elő. A következő órán azonban ezt a megállapítását is kénytelen volt kiigazítani, mert ezen az órán a váltótörvény 92. §-án alapuló kifogások és az érvénytelen váltó kiadására irányuló *condictio* viszonyáról hallott, majd arról, hogy mi a különbség a esődtörvény 43. §-ban szabályozott visszakövetelési jog és a *condictio*-k között, majd arról, hogy a régi perrendi novella, vagyis az 1881 : LIX. t. c. 6. §-ában meghatározott perrendi szabályok mennyiben alkalmazhatók a *condictio*-kra. Hallott azután még a következő előadásokon arról is, hogy mikép alakult ki Werbőczy Hármaskönyvében a paraferália fogalma és arról is, hogy mi a lényeges Windscheid elméletének a *Voraussetzung* tekintetében. Végre is úgy március 4-én, vagyis nyolc-tíz előadás után megvilágosodott előtte, hogy mindezek a fejtegetések a házassági törvény 2. és 3. §-ához, közelebbről ahhoz a kérdéshez fűződnek, hogy miben áll a jegyszegőnek a kártérítési kötelezettsége, következésképen a tanár úr a folyó félévben a házassági jogot, közelebbről, a házassági törvényt választotta előadása tárgyául.

Ha ugyanennek a hallgatónak, vagy másvalakinek, aki Grosschmid Béni műveiben nem igen járatos, kezébe akadt volna a Fejezetek I. kötetének egy olyan példánya, amelynek a címlapja elkallódott és hallgatónk, vagy más valaki végiglapozta volna ennek a kötetnek mintegy 600 lapját, aligha tudta volna megállapítani, hogy az ötös felosztást véve alapul, a kezében lévő mű a magánjog melyik részét tárgyalja. Vannak ugyanis ennek a mű-

nek fejezetei, pl. a telekkönyvi szolgáltatásról szóló fejezet, amely mind a dologi, mind a kötelmi jog körébe beleillik, sőt egyes alfejezetei, mint pl. az elbirtoklásról, vagy az avulsióról szóló tisztán a dologi jog körébe vágnak, az alapítványról szóló jegyzetében foglalt terjedelmes fejtegetések a magánjog általános részébe tartoznak, viszont ugyanebben a fejezetben a legatumról szóló, ugyancsak terjedelmes jegyzet az öröklési jog körébe, a specifiatiót tárgyazó fejtegetések megint a dologi jog, a közszerzeményt tárgyazók pedig a családjog körébe esnek. De alig van olyan lapja ennek a műnek és általában Grosschmid egyéb műveinek is, amelyiken a perrendtartással, a végrehajtási eljárással, a esődjoggal, a hagyatéki eljárással összefüggő, egyszóval a jog egész területéről vette kérdések ne foglalnának helyet.

De ha így áll a dolog, joggal merülhet fel a kérdés, helyese-e az a megállapításom, hogy a jogot úgy kell tanítani, amint Grosschmid Béni tanította? Hiszen a tanításnak elsőrendű követelménye a rendszer. Sőt a tudomány fogalmához egyenesen hozzátartozik a rendszer. Akár, mint tevékenységet tekintsük a tudományt, amikor is ismeretek szerzésére irányuló rendszeres tevékenység, akár mint kész eredményt tekintsük, amikor is ismeretek rendszeres gyűjteménye, akár végső célkitűzésében tekintsük, amikor is az igazságok rendszere, a rendszer mindig benne van a tudomány fogalmában 1.) Már pedig hol van a rendszer abban a tanításban, amely nincsen valami „tanmenet“, vagy „tanterv“ béköiiba szorítva, amelynek nyolcórányi anyagából sem lehet kétséget kizáróan megállapítani, hogy az ötös felosztást véve alapul, a magánjognak melyik rekeszében taporog és hol van a rendszer abban a tudományos műben, amelynek mindegyik lapján nemesak a magánjognak, hanem a jog egész területének összes intézménye egyszerre forr, együtt kavarog.

De csak lassan a testtel, mondaná a mester.

Először is nem szabad összekeverni a formát a tartalommal. Amint Kant írja Logikájában: „Wer methodisch denkt, kann nämlich systematisch oder fragmentarisch vortragen.“ 2.) Való igaz, hogy Grosschmid Béni gondolatközlése során a mondat nem min-

1.) A tudomány e hármass fogalmának meghatározását l. Kornis Gyula művében: Bevezetés a tudományos gondolkodásba, Budapest, 1922., Széchenyi könyvkereskedés bizománya, 7. és 8. l.

2.) Immanuel Kant's Werke, sorgfaeltig revidierte Gesamtausgabe in zesn Baenden, Leipzig 1838, Modes und Baumann, I. Band. 485. l.

dig teljes képe a gondolatnak, amelyet szolgál; egyik mondat nem mindig kapcsolódik a másikhoz olyan folyamatosan, mint ahogyan egyik gondolat logikai következménye a másiknak, a szöveg nem mindig hiánytalan tükrözi a gondolatok logikai sorának. Mintha a gondolatközlésnek az idő és tér véges korlátai közé szorított eszközei nem volnának elégségesek a gondolkodás végtelen folyamatának ábrázolására. A töredékes, a mozikyszerű forma mögött azonban Grosschmid Béni eszmevilágának hatalmas épületében a gondolatokat a kérelhetetlen logika cementje köti össze sziklaszilárdan. Az esetek felismerésében, a kérdések legaprólékosabb taglalásában, a kész gondolatok bírálatában, az esetek szétválasztásában és osztályozásában elénk tárul az analitikus elme élessége, tisztánlátása, az átfogó nagy összefüggések felismerésében, a közelinek és távolinak összefoglalásában, a problémák felvetésében, a rendszereket felépítő vezérgondolatok felállításában elénk tárul a szintetikus elmének szinte félelmetes mélysége. Egyesíti magában az analitikus elme élességét, a szintetikus elme mélységét és az aforisztikus elme ötletességét.

Grosschmid Béni gondolatközlésének ez az egészen különleges, egyéni módja nem valami különködés, nem valami mindenáron eredetiségre törekvés, hanem egyrészt intuitív jelenség, másrészt szükségképpen következménye annak a célkitűzésnek, amelyet Grosschmid Béni a jog tanításában és tudományos művelésében maga elé tűzött.

Jogászéveimben mindennapos sétám volt a Gellért hegy déli és délnyugati lejtője. Szívesen jártam oda, ahol akkor még a kertek és szőlők között csak elvétve állott egy-egy nyári lak, ahol az út porát akkor még nem kavarták fel rohanó autók és az öreg Gellérthegyen át csak tompán hallatszott a város morajló zaja. Egyik vagy másik padon sokszor láttam itt a Mestert gondolatokba mélyen elmerülve. Ugy ült ottan, mint Anonymus a városligeti platánok alatt. Ilyenkor születtek meg, ilyenkor érlelődtek, ilyenkor szállottak a tisztánlátás horizontjára agyában a nagy problémák. Csak természetes, hogy az elemi erővel feltörő hatalmas gondolat-sorok közlésére nem lehettek alkalmasok ugyanazok a formák, amelyek az íróasztal melletti tűnődésekből, kész elméletek lelki ismeretes, gondos összevetéséből reproductív elmében leszűrt eredmények közlésére alkalmasak, amely formákat a tankönyvekben és a rendszeres kézikönyvekben megszoktuk. Kornis Gyula

közli Ribot nyomán, hogy Newtont, amikor felfedezésének számtani igazolása agyában megvilágosodott, olyan nagy izgalom fogta el, hogy a számítások elvégzését másra kellett bízni. 3.) Grosschmid Béni különleges egyéni előadásmódja a produktív elmének korlátokat nem tűrő intuitív megnyilvánulása.

Mondottam azonban, hogy az aforisztikus és fragmentikus, olykor rapszódikus gondolatközlés egyúttal logikus következménye Grosschmid Béni célkitűzésének. Az 1902. évi szeptember hó 27. napján tartott félévnyitó előadását Grosschmid a jogeszme magyarázatával kezdte. Szembeszállott azzal a nézettel, hogy a jognak legfőbb támasza a jogszabály mögött álló kényszerítő fizikai hatalom. Kijelentette, hogy a jognak a legfőbb támasza az emberi lélekben gyökerező igazságérzet, amint Werbőczy mondja: ez a virtus scilicet moralis. Az emberi léleknek az a praedispositioja, amely ugyancsak Werbőczy szerint non tam natura, quam disciplina aquiritur. Ha a jognak a legfőbb támasza valóban a jogérzet, minden igyekezetünkkel azon kell lennünk, hogy ezt a jogérzetet felkeltsük és neveljük. A jogszabály, a jogszabályértelmezési szabályok, a logika, a jogesetek, szóval a jogtudománynak egész anyaga csak mind arra való, hogy rajtuk a jogérzetet, a lelkünkben bennerejlő, ezt a drágakövet köszörüljük. A jogot Grosschmid úgy tekintette, hogy azt nem tanítani kell, hanem tanítani kell azon. Szórol-szóra idézem előadását, amely három évvel később a jogszabálytanról írott nagyszerű munkájában nyomtatásban is megjelent: „A jog az önálló gondolkodás tudománya. Ezt a képességet pedig kevésbé szerezzük meg úgy, ha csak mintegy tölesér alá állítjuk szellemi lényünket, mint úgy, ha mintegy aktíve, folyton-folyva, hogy úgymondjam birkózunk és tempózunk abban az elementumban, amely nem ezekből, vagy azokból a tételekből áll, épúgy, miként a tenger árja nem áll ezekből, vagy azokból a habokból, hanem sokféle valamiből, ami folyton más és más és mégis mindig csak egy és ugyanaz.“ 4.) S hogy szép allegóriáját most már a magam erőtlen szavaival folytassam: előadásában mint a tenger árja elénk tárul a jognak szétboncolt, majd megint a különleges szempontoknak megfelelően össze-összekapcsolt egész anyaga. Ott hullámszik a jegyzetekben, fodrozódik az aljegyzetek-

3.) Kornis Gyula fentebb idézett művének 126. lapján.

4.) Grosschmid Béni, Magánjogi előadások. Jogszabálytan, Budapest, Athenaeum irodalmi és nyomdai r. társulat kiadása, 1905., 8. lap.

ben, habbá, esőpekké, párává oszlik az egy-, két-, háromkeresztes megjegyzésekben, hogy megint hullámhegyé tornyosuljon a felismert, a fejezetek élére állított igazságokban. És mi ott küzködünk, ott birkózunk az elementumban, hogy ellessük a jogász gondolkodás titkát és részeseivé legyünk annak: quod inter virtutes summum bonum, vagyis a *justiciának*.

Paradoxonnak látszhatik ugyan, de merem állítani ezek szerint, hogy Grosschmid különleges egyéni gondolatközlési módja *rendszer*, mert hiszen rendszer az anyagnak olyan elrendezése, amelyben az anyag minden egyes részének a helyét egységes vezérlő gondolat jelöli ki, már pedig Grosschmid előadásában az anyag minden egyes porcikája és elhelyezése annak vezérlő gondolatnak van alávetve, hogy a jog anyagával való foglalkozás mennél inkább szolgálja a jogérzet kiművelését.

Egy pohárköszöntőnek, még ha serlegbeszédnek nevezzük is, a kerete szűk arra, hogy Grosschmid tanításáról teljes képet nyújtson. De még a felületes ismertetés is hiányos volna, ha kihagynám tanításának azt a vonását, amely annak különös zamatot és számunkra felbeesülhetetlen értéket ad.

A múlt század második felét, Ferenc József királyunk hosszú és békés uralkodásának idejét kezdjük immár történeti szemmel látni. Megállapíthatjuk, hogy ez a korszak a gazdasági és a művelődési haladásnak az a korszaka volt, amely Széchenyi álmait valóra váltotta. De — és itt egyik kitűnő történetírónk 5.) megállapítását idézem — „*ez a korszak az önámítás korszaka volt; mindennap fennen beszéltünk magyarságunkról, elhitettük magunkkal, hogy lábunk nemzeti talajon gyökerezik, holott könnyelmű gyermekként elhagytuk a szülői házat és futottunk a külföld szivárványos rongyai után*“.

Jogászéveim a század fordulóján ennek a nemzetietlen korszaknak a delelőjére estek. Ez volt az az idő, amikor a főváros iskoláiban a történelem tanítása során a nemzeti hősöknek csak annyi hely jutott, amennyi az általános emberi civilizáció fáklyavívőinek dícsérete után még esetleg fennmaradt. Ez volt az az idő, amikor Vörösmartyért és Aranyért lelkesedni nevetséges volt azoknak a szemében, akik a később úgynevezett „nyugatosok“

5.) Szekfü Gyula: Három nemzedék. Egy hanyatló kor története, II. kiadás, Budapest, 1922., „Élet“ irodalmi és nyomdai R. T. kiadása, 425. lap.

divatjának hódoltak. Amint az irodalomtörténetnek egyik kitűnő tudósa 6.) megállapítja, a nemzeti eszme az irodalmi értékek sorában utolsóelőtti helyre jutott, a nemzeti eszme után az értékek sorában legutolsónak már csak a valláserköles állott. Ebben az időben jelent meg a magyar általános polgári törvénykönyv első tervezete és indokolása, amely a világ összes élő, holt és leendő törvénykönyveinek a konglomerátuma volt. Hogy csak egy példát idézzek: a visszatartási jogról szóló három szakaszt az indoklás 7.) az osztrák, a német, az olasz, a svájci, a francia, a spanyol polgári törvénykönyveken, a porosz Landrechten, a szász, a bajor, a drezdai és a hesszeni Entwurf-okon építi fel, de arról, hogy a magyar jog intézményeiben a visszatartási jog évszázadokon keresztül élt és él, a különben igen terjedelmes indokolásban egy szót sem találunk. Ez az idő volt az, amikor zsúfolt padosorokban hallgattuk a jogbölcséleti katedráról elhangzott azt a megállapítást, hogy: egészséges, éplelkű és haladó emberek csak mint nyelvhez és műveltséghez ragaszkodnak saját nyelvükhöz és műveltségükhöz, vagyis azért, mert az a jó és feladja azt jobb kedvéért; az ellenkező értelemben való ragaszkodás ahhoz kivételes, beteges és haladásellenes tény. 8.) Ebben a korban alakult meg az egyetemen a Galilei kör és ebben a korszakban ment végbe a munkásságnak nemzetközi megszervezése.

Isteni gondviselés volt ebben a korszakban az eszmeáramlatok iránt fogékony húszéves lelkek számára az a katedra, amelyről majd a régi táblabírák anekdotás derűs humorával, majd Juvenalis tollát felülmuló gúnnyal, majd Berzsenyi ódai lendületével előadott ötletes fordulatokból, majd legmélyebb tudományos fejtegetésekből *nap-nap után összbenyomásként vittük magunkkal hazai intézményeink megbecsülését, a lelkesedést mindazért, ami hazai talajon termett és hazai talajon épült fel*. Felejthetelen élmény volt számunkra, amikor Grosschmid Béni szintetikus elmé-

6.) Horváth János: Aranytól Adyig. Irodalmunk és közönsége, Pallas irodalmi és nyomdai r.-t., 1921., 30. lap.

7.) Indokolás a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetéhez. III. kötet, Budapest, Grill Károly es. és kir. udvari könyvkereskedése, 1901., 386—398. lap.

8.) Pikler Gyula: A jog keletkezéséről és fejlődéséről. Budapest. 1897., Politzer Zsigmond könyvkereskedő kiadása, 243. lap.

jének megnyilvánulásaiban évszázadokat fogott át, hogy modern jogintézményeinket a régi magyar jogintézményekbe gyökereztesse. Hogy csak egy példát említsek, a visszatartási jogot, amelyet a magyar általános törvénykönyv tervezetének indokolása — amint fentebb említettem — mintegy másfél tucat idegen törvénykönyvön és tervezeten épített fel, Grosschmid Béni főtételében a régi magyar birtokrendszernek arra az elvére alapította, hogy *a beruházás a dolog terhe* és részleteiben is a *Planum Tabulare* döntéseiből vezette le. 9.) Joggal és büszkén állíthatta, országvilág előtt, amikor egy, az országházban elhangzott elhamarkodott és tudatlan bírálat ellen védekezett, hogy a modern magyar kötelmi jogot Szent István dekretumain, a Hármaskönyvön és a *Planum Tabulare* alapján építette fel. 10.)

Mintegy quo usque tandem hangzott el tanításából ama másik katedra tanítása ellen, hogy *csak a hazáját igazán szerető, annak eszményképeiben élő és álmait álmodó ember lehet a szó valódi és nemes értelmében jogász. Mert a jog egyszersmind az államok fennállásának és a nemzetek szerzett jogaink törvénye s éppen ezért a hazafiság nélküli idealizmus a jog terén olyan, mint a hajó, amely a nagy óceánnak végtelen mélységeiben akarna horgonyt vetni*. 11.)

Ma is, több mint három évtized távlatán át, különösen az utolsó évek sok lelki tusakodása és sok küzdelmei közepette hány-szor mutatott irányt és adott erőt kitartásra az akkor lelkembe véssődött axiómája, hogy *„a jogalkotásban az egyéni tetszés vagy nemtetszés nem érvényesülhet odáig, ahol egy századok óta élő konszolidált jogrendszernek a tabula rasája kezdődik. Ez destruktív irány volna s a bátorság a létező hazainak lerombolásában, viszont az önszubordináció az idegennek utánzatában nem az az irány, amelytől akár jogunkra, akár művelődésünkre e téren üdvöt várhatnánk*“. 12.)

* * *

9.) Grosschmid Béni: Fejezetek kötelmi jogunk köréből. II. kötet 2. rész. Jubileumi kiadás. Budapest, 1933. Grill Károly könyvkiadóvállalata. 611—702. lap.

10.) Zsögöd Benő: A magyar magánjog tanítása a budapesti egyetemen és a nemzeti irány, Válasz Holló Lajos képviselő úr képviselőházi felszólalására, Budapest, 1896. február 18., Budapesti Hírlap nyomdája.

11.) Grosschmid Béni: Magánjogi előadások. Jogszabálytan. 7. lap.

12.) Grosschmid Béni: Magánjogi tanulmányok, tervezetek és kisebb dolgozatok. I. K. Budapest, 1901. Politzer Zsigmond és fia kiadása, 580—581. lap.

Az Alma Mater, amikor kapuján az élet útjára kiléptünk, bőséges tarisznyát akasztott vállunkra. De senki abba annyi útravalót nem tett, mint Grosschmid Béni. És, mint a mesebeli jó varázsló, még ezután is módját ejtette, hogy időnkint új, meg új elemőzsiával frissítse fel az útravalót. Még legutóbb is belopott tarisznyánkba egy esodálatos könyvet, amelyiknek azt a címet adta, hogy *„Werbőczy és az angol jog*“. Sokan, nagyon sokan vagyunk, akik az ő útravalójával járjuk az élet útját: sokan, nagyon sokan vagyunk, akik mélységes hálával gondolunk a Mesterre, aki, mint a jó anya, mindig csak ad, mindig csak ad és sohasem kér. Sokan, nagyon sokan vagyunk, akik ma, nyolevanötödik születésnapján igaz szívünkől fakadó kéréssel fordulunk az Egek Urához: *Tartsad meg Őt Urunk és áldjad meg Őt mind két kezddel!*

Reflexiók Nizsalovszky Endrének a Rendkívüli Törvényi Öröklési Ren- dekről írt tanulmányához.

Irta: *Fekete László dr.*

Nizsalovszky Endre kedves barátom megtisztelte Közlönyünket a fennebb írott című, mélyen szántó tanulmányával, engem pedig azzal, hogy ebben figyelemre méltatta a vitézi telekről írt, e Közlöny 1929. évi 3.—5. számában megjelent — általa talán mentségül „úttörő“-nek s bizonyára jóakarattal „kiváló“-nak mondott — cikkemet.

Kitünő barátom tanulmányát olvasván, Savigny mondása jutott eszembe: *Die Theorie muss praktischer und die Praxis wissenschaftlicher werden.*

E mondásnak csupán második részét szem előtt tartva: őszinte örömmel látjuk kifejezetten gyakorlati irányú lapunkban az ily cikkeket, melyek előmozdítják Savigny e tétele érvényesülését, azonban: ne feledjük, hogy a praxis emberei kevésbé szabadon mozognak, nekik inkább kell figyelemmel lenniük bizonyos adottságokra és a gyakorlati életben nem alkalmazhatnak finom, de

gyakorlati értékkel alig bíró distinctiókat, ¹⁾ nem operálhatnak — tudományosan bár indokolt, de a gyakorlat szempontjából önkényeseknek mondható vélelmekkel. ²⁾

Ezeket előrebocsátván, —

Nizsalovszky Endre cikke — természetesen abban a részében, mely az én cikkem tárgykörébe vág — nagyjában azt az álláspontot foglalja el vagy látszik elfoglalni, ³⁾ melyet az én cikkem; éles ellentét álláspontjaink között főként abban van, hogy

az ő — immár határozott ⁴⁾ — álláspontja szerint az alapított, de főleg az adományozott vitézi telek a lemenő örökösök — köztük a vitézi telek átvevője — közötti osztály szempontjából — mondjuk így: nem-létezőnek tekintendő,

szerintem pedig a fennálló jogszabályok alapján az az örök-hagyó egyéb — szabad — vagyonával együtt akként veendő osztály alá, hogy a vitézi telek megbonthatatlan egységének sérelme nélkül az átvevő osztályrészébe utalandó.

A különbség kettőnk álláspontja között talán abban gyökeredzik, hogy az én tisztelt barátom munkája a jogtudós műve, akit főleg magasabb és — adott esetben ezenfelül talán jogpolitikai szempontok is vezetnek, az én cikkem pedig — bevezető szavai szerint minden kétséget kizáró módon — csakis gyakorlati célt szolgál s az csakis gyakorlati szempontok által vezéreltetve íródott.

A jogtudós — helyesen — a benső igazságosság, jogpolitikai elgondolások stb. által vezetett jogszabállyal szemben is képviselhet álláspontot, a praxis emberét azonban — nem gondolva most legfelsőbb bíróságunkra s annak jogszabályalkotó tényke-

1. P. o.: a vitézi telek megkötése az özvegyi jogra vonatkozó s illetve közszerzeményi igény érvényesítését esetleg kizárhatja ugyan, de nem semmisíti meg a házastársnak az anyagi jog szerinti jogát (Nizsalovszky cikke 348. o.)

2. P. o.: ilyenkor az a vélelem segíthet, hogy a vitézi telket mindenkor a különvagyonból alapítottnak kell tekinteni (Nizsalovszky cikke 350. o.)

3. L. 345—346. o. 4. jegyzet.

4. „A földbirtokpolitika eredményeinek biztosítása“ címen írt s a Magyar Gazdák Szemléje 1936. évi XI. h. számában megjelent, szintén igen figyelemreméltó cikkében Nizsalovszky még azt írta, hogy a vitézi telek körében egyre nagyobb mértékben merülnek fel *sokszor megoldhatatlannak látszó problémák*, a közszerzeménnyel és a vitézi telek örökösének egyéb vagyonrészekben való részesedésével kapcsolatban.

désére — kötik a jogszabályok, melyeket — sokszor legjobb benső meggyőződése ellenére — alkalmaznia kell ¹⁾.) és így jogszabályi felhatalmazás nélkül — ugyancsak sokszor legjobb benső meggyőződése ellenére — nem mellőzhet élő jogszabályt. ²⁾

Mármost:

azt, hogy vitézi telek a lemenő örökösök közötti osztály szempontjából nem-létezőnek tekintessék, hogy tehát a vitézi utód kapja egészben a vitézi telket plus a szabadvagyonból a többi lemenővel egyenlő örökségi osztályrészt, jogszabály kifejezetten ki nem mondja,

hogy ez álláspont *értelmezés* útján a vitézi telekről szóló jogszabályokban implicite bennfoglaltatónak tekinthető-e, azokból deducálható-e — még akkor is, ha jogszabály „magyarázatában s alkalmazásában nemcsak a szöveg szó szerinti értelme, hanem a jogszabálynak a rendelkezés alap gondolatában s céljában megnyilvánult szándéka, valamint a rendelkezéseknek egymással összefüggő kapcsolata is figyelembe veendő“, ³⁾ sőt még Groschmid ama tétele mellett is, hogy „nem a törvényhozó szava, ami kötelez, hanem a törvényhozó akarata“. ⁴⁾ — legalább is vitatható,

1. Példa, ami a praxisomban nem rég adódott: mi a benső igazságosság abban, hogy két — teljesen azonos életviszonyok közt élt földműves testvér, kiknek kis földjét — az atyai osztály annak idején ekként fogantositván, — a székesfőváros határvonala választja el s kiknek egyike „városi polgár“, másika pedig ürömi illetőségű, elhalván s mindkettő felelőse második asszony lévén, özvegyeik megszorított özvegyi joga az életviszonyok tökéletes azonossága mellett is eltérő, emennél az 1840: VIII. t. c. 18. §-a lévén irányadó, amannál (237. E. H.) a magánjog általános szabályai.

2.) Példa: a világháború s az azt követő események során a pénz értékében bekövetkezett változás idején a benső igazságosság sérelmére mily sok ítélet hangzott el, melyben a bíró nem vette s jogszabály híján nem vehette tekintetbe a gazdasági értékváltozást s kötve volt azokhoz a törvényekhez, melyek szerint a pénz értékmérő szerepe jogilag még fennállott, mikor tényleg rég megszűnt; mily hosszú s mily körülményes (kárterítés, gazdasági lehetetlenülés) út vitt el — főleg legfelsőbb bíróságunk imént érintett jogszabályalkotási ténykedésénél fogva annak a — nem felismeréséhez, mert ez megvolt, de jogszabályként való felállításához, hogy a nominális összeg nem egyenlő a kötelelem eredeti tartalma szerinti értékkel; amit aztán, bizonyos vonatkozásban korlátozólag, követett az 1928: XII. t. c.-kel a törvényi jogszabályalkotás.

3. Terv. 5. §.

4. Lévén itt maga az *akarata* kétséges; *lehet* kétség, vajjon nem azért cessat a dispositio, mert cessat a ratio is.

a gyakorlat embere — hivatkozott cikkem céljának megfelelően elsősorban a telkes vitéz hagyatékát tárgyaló királyi közjegyzőre gondolva, akit a tárgyaláson bíróságaink által eléggé kihangsúlyozottan a felek felvilágosítási kötelezettsége terhel, — *minden kétség nélkül*, a még oly tiszteletreméltó indokok megfontolása után is, aminőket Nizsalovszky Endre kedves barátom felhoz, nyugodtan nem teheti túl magát az érvényben levő törvényi öröklési rendünknek az id. törv. szab. I. R. 9. §-ában kifejezésre juttatott s népünk jogi meggyőződésében élő ama jogszabályon, mely szerint

végrendelet nemlétében az örökhagyónak minden vagyona a tőle leszármazó törvényes gyermekekre száll. ¹⁾

A jogszabályalkotó a szóbanlevő kérdéstről kifejezetten nem szól, ahol pedig azt akarja, hogy — nem teljes mértékben vétessék a kötött vagyon figyelembe, ami elvileg egyenlő azzal, hogy ne vétessék figyelembe — ezt kifejezetten megmondja: az 1936 : XI. t. c. 90. §. 2. bekezdése — miután az 1. bek. elvként kimondja, hogy a hitbizományi kisbirtok „nem tartozik az örökhagyó hagyatékához” — azt rendeli, hogy ha az utód az elődnek szabadvagyonában is örököse, a hitbizományi kisbirtok örökrészenek a kötelesrészt meghaladó részébe fele-értékben tudandó be.

Nizsalovszky Endre álláspontja alátámasztására a 294. E. H. (10634/1904.) -ban kifejezésre juttatott ama jogszabályra hivatkozik, hogy „kötelesrész a jogosultat teherrel és korlátozástól menten illeti” s megállapítja, hogy az én megoldásom e jogszabályba ütköznék.

Mindenek előtt rámutatok arra, hogy ha ez így is volna, ez feltétlenül nem s csak abban az esetben állana, ha az utódnak a szabadvagyonból járó osztályrésze kisebb lenne az utód akként kiszámított kötelesrészénél, hogy a vitézi telek értéke és a szabadvagyon evégből összeszámíttatik (40 a vitézi telek, 60 a szabadvagyon, kötelesrész 25, utód a szabadvagyonból 10-et kap), de nem, ha a szabadvagyonból az utód oly értéket kap, mely megüti az ekként számítandó kötelesrész értékét (20 a vitézi telek, 80 a szabadvagyon, kötelesrész 25, utód a szabadvagyonból kap 30-at);

1) Érdekes, hogy másutt is, jelesül az Erbhofgesetz körében is szintén nagy probléma az Anerbenek a szabadvagyonban való részesedésének és a kötelesrész iránti igényének viszonya; érdekes, hogy e kérdésben a tudományos álláspont sem egységes s hogy van tudományos álláspont, mely elmentés az Erbhofgesetz 35. §-ával.

ha pedig így áll a dolog, ez a körülmény önmagában véve meggyöngíti a kötelesrész tehermentességét, mint absolut érvet.

Fontolóra kell vennünk azonban még a következőket:

ha a kötelesrész tehermentességének szabálya ütközik az ivadékok egyenlő részesedésének szabályával, — nem a kútfők erősségében rejlő különbözőségekre, hanem a benső igazságosságban rejlő erőre nézve — nemesebb ötvözetű szabály-e, az mint emez; az a körülmény, hogy amannak feltétlenül érvény szereztessék, elegendő ok-e ennek áttöréséhez,

hisz a kötelesrész tehermentességének szabálya nem olyan szentség, amelynek minden körülmények közt érvényesülnie kell, már át van az törve, ime: ha a hagyatéki vagyon jövedelme nem haladja meg a megszorított özvegyi jog mértékét, az özvegyi jog terheli a kötelesrészt is (232. E. H.),

hogy ami korlátozásnak látszik, t. i. az elidegeníthetlenség és megterhelhetetlenség, különösen mikor a megterhelés jó célok érdekében a jogszabály szerint nem kizárt, — lehet liberális fel fogás szerint teher, lényegében azonban, ha teher is, magasabb szempontok által indokolt és kívánatos teher,

hogy a vitézi telek jellegéből folyó korlátozottsággal szemben áll a vitézt megillető decorum, a Vitézi Rendbe tartozandósággal egybekötött előjogok és az a körülmény, hogy a vitézi telket átvevő örökös az özvegy özvegyi joga, valamint a törvény értelmében tartásra jogosultak tartási igénye tekintetében kedvezőbb helyzetbe juthat s végül

a várományos, ha mérlegelve egyfelől a kötöttséget, másfelől ez előnyös helyzetet, a vitézi telek átvételét damnosusnak látja, módjában áll azt „nem igényelni”. —

Az az elgondolás pedig, mely szerint az utódra is, mint annak idején az elődre ex providentia Gubernatoris száll a vitézi telek, hogy tehát az utódra való átszállásoknál is, ha nem is kifejezetten — minden esetben megnyilvánul az államfő adományozási ténye, igen szép tudományos constructio, a jogszabály azonban *örökösnek* tekinti az utódot (p. o. „*örökösül* kijelölheti...” -6650/1920. M. E. r. 4. §. 4. bek. 1. mondat).

Cikkemben is, fennebb is utaltam arra, hogy népünk jogi meggyőződésében az ivadékok egyenlő részesedésének szabálya él.

Mattyasovszky Miklós, kit Nizsalovszky más művében ¹⁾ idéz,

1 „A Földbirtokpolitika eredményeinek biztosítása“ külön lenyomat, 14. o.

azt helyesen állapítja meg, hogy a magyar paraszt ragaszkodik „gyermekai egyenlő osztályához“.

Az ország különböző részeiben szerzett tapasztalataink ezt erősítik meg. Addig még elmegy a mi földművesünk, hogy a leánygyermek „kifizettség“, de ez is nem kötelesrész, hanem egész törvényi osztályrésze tekintetében — „kifizettség“, de egyik gyermekének kedvezményezésére, illetőleg egyik megrövidítésére még komoly ok esetén is nehezen szánja el magát; én magam is ismételtén tapasztaltam, hogy földműves még kitagadási okkal határos magatartás esetén sem tudta magát elhatározni („hisz az is az én vérem az Istenadta“) — kötelesrészre-szorításra.

A „magyar ember törvénytisztelete“ a meggyőződésében élő, meggyökeresedett jogoknak tiszteletében s nem abban áll, hogy „a törvényhozástól várván hőlesését“¹⁾ „a törvény megoldásában megnyugszik“, „amit a törvényhozó a nemzet egyetemes érdeke szempontjából jónak talál, az neki megfelel.“²⁾

Praxisomban én is proponáltam — ez lett volna az országban talán az egyetlen — oszthatatlan családibirtok létesítését s bármennyire indokolták volna azt a körülmények, az én emberem kitarthatott amellett, hogy „nem jó törvény az kérem“; volt egy haditelek, a tulajdonos — pedig itt aránylag laza a kötöttség — mindent elkövetett a haditelek minőség megszüntetése érdekében. (1820/1917. M. E. 8. §. 2. bek.)

Tudtommal 1921. óta egyetlen oszthatatlan családi birtok sem létesült s — amint Nizsalovszky is mondja, nem fognak az 1936. XI. t. e. IV. fejezet alá eső hitbizományi kisbirtokot sem alapítani, vitézi telek is aránylag kevés van³⁾ de ennek nem a költséggel és idővesztéssel járó hatósági eljárásoktól való idegenkedésben van az oka, hanem igenis a magyar ember „törvénytiszteletében“ oly értelemben, hogy idegenkedik a jogi meggyőződésében élő jogszabályokkal ellentétes, újszerű elgondolásoktól.

Nem hiszem tehát, hogy népünk jogi meggyőződésével egyeznék Nizsalovszky Endre barátom által javasolt oly rendelkezés, mely szabállyá a ma itt-ott jelentkező kivételeket s kivétellé a mai

1. Az imént idézett különnyomat 15. o.

2. u. o.

3. 33000 kat. hold, melynek túlnyomórésze adományozott; ez pedig kis szám, ha figyelembe vesszük, hogy hitelintézetek, részvénytársaságok stb. kezén 215.255 kat. hold van, hitbizományi vagyon 821.747 kat. hold stb. (1935. Mezőgazd. Stat.)

törvényi öröklési rendet statuálná,¹⁾ hogy t. i. új jogszabály „törvényi öröklés szabályává a kiválasztott leszármazón — pl. elsőszülött fiún — kívül a többi leszármazó kötelesrészre-szorítását tenné.“²⁾

És nyilván azért, mert ez népünk jogi meggyőződésével ellenkeznék, helyezkedett szembe az igazságügyminiszter is — amint Nizsalovszky mondja — törvényi öröklési rendünk ily irányú megváltoztatásának gondolatával.

Visszatérve tulajdonképpeni témánkra, a köztünk fennforgó álláspontbeli differenciára:

több gyakorlati ember, kivel a kérdést megbeszéltem, velem együtt azt mondja: lehet, hogy Nizsalovszky Endrének igaza van, lehet, hogy a jogszabályalkotó valóban azt akarta, de ha egy ily alapvető s népünk jogi meggyőződésében élő jogszabályt, mint az ivadékok egyenlő öröklése, át akar törni, már csak az újszerűségénél fogva is mondja ezt ki; így nem mernék Nizsalovszky álláspontjának megfelelően nyugodtan osztályt létesíteni, ily osztályt a kiskorú többi lemenő „érdekében“ gyámhatóságilag jóváhagyni s — alsófokú bíró: ez álláspontnak megfelelően ítélni.

Eius est interpretari, qui condidit.

A fácska beültetésénél tehát, ha a jogszabályalkotó „kissé“ (?) mélyebbreható beását akar, ő tegye ezt meg; ha nem tette, vagy nem teszi meg, a bíróságnak kell megtennie, ha megtenni-valónak tartja, hosszas s az új intézménynek javát nem szolgáló perlekedések után decisio alakjában.³⁾

1.) Az imént idézett különnyomat 15. o.

2.) Nizsalovszky Endre barátom rendkívül figyelemreméltó elgondolásába — a törzsöröklési rend irányába haladó új rendezés — mint egy archimedesi pont belevágna a vitézi telek öröklésével kapcsolatban felmerülő kérdéseknek az ő álláspontja szerinti megoldása.

3.) Annak idején, mikor a vitézi telekről szóló cikkemet megírtam, bennem is élt a kétség az irányban, hogy a szóbanforgó kérdés tekintetében mi hát a jogszabályalkotó akarata; próbálkoztam is vele, hogy a jogszabályalkotó akaratát illetékes helyen kipuhatóljam s ott akkor — beszélgetések során — az a felfogás alakult ki, hogy ebben a kérdésben bizony majd a bíróságnak kell döntenie.

Aberratio ictus.

Irta: dr. *Boda Ernő* budapesti ügyvéd.

Ha a kari összetartás, a lateiner szolidaritás megbontására irányuló cselekményeket sui generis kari delictumoknak fogjuk fel, akkor a szándékosságnak mindenkor vizsgálata mellett a tettes felelősségének elbírálásánál figyelembe kívánjuk venni a személyben, vagy tárgyában előállott netáni tévedést, az aberratio ictusnak nevezett „elvétést“ is.

Ügyvédségünk munkaterületei állandó birtokháborításnak vannak kitéve és jogos munkaterületeink jogos védelme hevében néha megeshetik, hogy csakugyan mást sértünk, mint akit sérteni akartunk.

Az elvétel esetét kívánjuk meglátni a „Független Ügyvéd“ című közlöny múlt év november havában megjelent és a Kir. Közjegyzők Közlönyének 1936. december havi számában méltán recensio tárgyává tett cikkében is. A hivatkozott közlemény ekkép már alig alkalmas félreértések felkeltésére ügyvédségünkkel mindenkor harmóniában közreműködő közjegyzői kar körében, mégis a magunk részéről is rámutatunk az ügyvédség körében általánosan élő arra a felfogásra, hogy az ügyvédség munkaterületeinek sértetlenségére a legerősebb erkölcsi alapot a közjegyzői munkaterületeknek tiszteletben tartása adja meg. Ezt az álláspontot vallja az ország valamennyi Ügyvédi Kamarája, élén a Budapesti Ügyvédi Kamarával és ez a felfogás jutott hivatalos állásfoglalásként kifejezésre az Országos Ügyvédszövetségnek 1936. május 9.-én megtartott VI. Országos Ügyvédi Értekezletén is.

Jelen sorok írója, mint az Országos Ügyvédszövetség Múzeumának vezetője sem lehet akadémikus nyugalma és egyenesen kötelességének tartja, hogy a történeti kutatás eszközeivel is belépjen küzdő karának érdekvédelmi harc vonalába. Innen mutat-hat arra, hogy számos oly hivatásbeli emlékekkel találkozott,

amelynek némelyike feltámasztásra vár. Például Papp János pesti hites ügyvéd 1845-ben közhitelességű bizonyítványt állít ki, a fél kérelmére magánokiratot szerkeszt, amely hitelességénél és formai szabályszerűségénél fogva teljes hitelességű magánokiratként szerepelt a hatóságok előtt.

Bár az ügyvédségnek történetileg is megalapozott régi kíván-sága, hogy részére — legalább is korlátozott mértékben — a hi-telesítés joga megadassék, amire már több törvényi precedens is van, azonban ez a kívánalom csak oly irányú lehet, amely a több mint félszázad óta szabályozott jogi munkaterületnek megzavará-sát ne eredményezze a közjegyzői kar rovására. A közérdek azt kívánja ugyanis, hogy a két jogász szaktestület — egymásnak a legesekélyebb verseny támasztása nélkül — egymással harmóniá-ban működjen a törvény által részükre szabatosan kijelölt mun-katerületeken.

Ügyvédségünk egyeteme számos elszenvedett sérelme elle-nére ma sem panasolja fel, hogy a jogszolgáltatás egyenrangú tényezői között a hivatalos egyenlő értékelés tekintetében vala-mely változás beállott volna az ügyvédi kar hátrányára. Az ügy-védséget ért támadások kivédésében mindenkor nyílt tekintettel oda kell sujtanunk, ahonnan a támadások érnek bennünket. A Független Ügyvédben kifejezésre jutott védekezés folytán előál-lott aberratio ictus menthető, mert karunkat legutóbb nagy szá-mban több oldalról érkezett támadás érte és nyilván ez idézte elő a tévedést.

Tartsuk állandóan szem előtt, hogy régi sérelme nem csupán az ügyvédségnek, hanem az egyetemes magyar jogszolgáltatásnak is a zugirászat versenye, a községi- és körjegyzők jogi magán-munkálatai. Az ügyvédség több mint három évtizede ostromolja ezen jogi és erkölcsi szempontokból egyaránt tarthatalan helyze-tet és elmondhatjuk, hogy ebben a küzdelemben hűséges fegyver-társunk a Kir. Közjegyzők Közlönyével élén a magyar közjegy-zői kar egyeteme.

A jó igyekezet is gyakran kárbavész azonban, ha nem járul hozzá a szükséges körülmények kialakításához. A darázs-fészekbe is úgy kell be-lenyulnunk, hogy ne csapkodjunk magunk körül és e közben ne-mesebb részeket is sértsünk, hanem a hadi taktika bevált módsze-rével, a „Vereint schlagen“ elvének szemmel tartása mellett. Így

kiküszöbölhető a nemes szándékú, becsületos védelmi harcban is az aberratio ictus sajnálatos esete.*)

Az országos egyesület közgyűlése.

A Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egylete évi rendes közgyűlését januárius hó 12. napján Budapesten a budapesti kamara üléstermében az egyesület tagjainak nagy érdeklődése mellett tartotta meg. A közgyűlést *Hanny Tódor* dr., az egyesület elnöke vezette s azon jelen voltak még: *Lázár Ferenc* dr. felsőházi tag a budapesti és *Galánffy János* dr. felsőházi tag a debreceni kamarák elnökei, továbbá *Balassa Lajos* dr., *Bares Ernő* dr., *Ferzensyi László* dr., *Cholnoky Imre* dr., *Csiky Ödön* dr., *Fabinyi Leó* dr., *Fekete László* dr., *Fodor Antal* dr., *Gálffy Ferenc* dr., *Hedry Aladár* dr., *Holitscher Szigfrid* dr., *Homoki-Nagy László* dr., *Horváth Kamilló* dr., *Joannovits Jenő* dr., *Kaprinay Endre* dr., egyleti főtitkár, *Kepes János* dr., *Kiss József* dr., *Kovács Dénes* dr., *Kőrössi Bertalan* dr., *Krenner Zoltán* dr., *Lénárt Dezső* dr., *Májay Dezső* dr., *Markó István* dr., *Meixner László* dr., *Mike Imre* dr., *Miskolezy Pál* dr., *Ónody Gábor* dr., *Paár Lajos* dr., *Richter Richárd* dr., *Rónay Tibor* dr. egyleti pénztáros, *Szemerjay-Petrán*

*) A magyar ügyvédi közélet kiváló reprezentánsának, az Országos Ügyvéd múzeum előadójának és az „Ügyvéd“ című szaklap főszerkesztőjének nobilis hangú és egyebekben tárgyilagos írásához azt a szerény megjegyzésünket hozzá kell fűznünk, hogy ha a multban szörványosan elő is fordult az ügyvéd és közjegyzői hatáskörök bizonyos kisebb méretű összekapcsolása, talán helyesebben összezavarása, a modern jogrendszerek ettől már kivétel nélkül eltértek s mindkét jogi foglalkozási ágat a maguk eredeti hivatásának megfelelő irányban igyekeznek kiépíteni. A két foglalkozási ág hivatásszerű körülhatárolására vonatkozó minden kétségen felül helyes elvi álláspontot, gyakorlati tekintetek sem döntenek meg. Alárendelt jelentőségű hitelesítési jogkörnek az ügyvédség részére való biztosítása, anyagi nézőpontból teljesen jelentéktelen szanalási eszköz volna, amiért valóban kár volna a helyes elvi álláspontot feláldozni. Nagyobb mérvű hatáskör kiterjesztés pedig — eltekintve az elvi nézőpontoktól — könnyen vezethet a közjegyzői pálya külön jogszolgáltatási szükségességének megrendítéséhez. Mindkét foglalkozási ágnek megvan a maga külön fejlődési iránya s mert erre nézve a céltudatos és a melléktekinteten felülemelkedő lehetőségek is adóttak, ezeken a külön vonalakon kell mindkét foglalkozási ágnek a jogszolgáltatás érdekében való tökéletesítést szorgalmaznia. (Szerk.)

Tibor dr., *Szécsi Ferenc* dr. egyleti alelnök, *Tóthfaludy Aladár* dr., *Wagner Béla* dr. kir. közjegyzők, *Beniczky Géza* dr., *Hirmann Gyula* dr., *Hirkó Boldizsár* dr. egyleti másodtitkár, *Kozányi Pál* dr., *Kőszeghy Antal* dr., *Magyari-Kossa Zoltán* dr., ifj. *Paár Lajos* dr., *Pulay József* dr., *Susich Ervin* dr. helyettesek.

A közgyűlést *Hanny Tódor* dr. elnök nyitotta meg, meleg szavakkal üdvözlővén a közgyűlésen megjelent tagokat. Nagy vonalakban foglalkozott majd a magyar közjegyzőség két aktuális, igen nagyfontosságú kérdésével, a közjegyzői rendtartás reformjával és a közjegyzői korhatárral. A közgyűlés tagjai az osztatlan rokonszenvnek örvendő egyesületi elnök megnyilatkozásait élénk tetszéssel fogadták.

Kaprinay Endre dr. főtitkár terjesztette ezután a közgyűlés elé a titkári jelentést, amelynek első részét az alábbiakban szó szerint közöljük:

„A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének 1934. évi december hó 8. napján megtartott 50-ik jubiláris közgyűlésén *Kuncz Ödön* dr. a Pázmány Péter Tudomány Egyetem jog- és államtudományi karának akkori prodékánja klasszikus szavakban határozta meg a kir. közjegyzői intézmény jogeszméjét.

Szerinte a társadalmi és gazdasági életnek legfontosabb pszichológiai és szociológiai bázisa a bizalom. A közjegyzői intézmény e bizalom megerősödésének legfontosabb, leglényegesebb faktora, mert a közjegyzőknek csak egy eszményük van és lehet: az igazság eszményének alázatos szolgálása és az igazság közhitelességű tanúsítása.

Mélyen tisztelt közgyűlés! Mikor szives engedelmmükkel rövid beszámolókat adok az elmúlt év történetéről, mikor néhány mondatban vázolni szeretném azokat az eseményeket, melyek a Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének életében szerepet játszottak, — nem tudom elhallgatni, hogy az elmúlt év társadalmi és gazdasági életünk bázisának — a bizalomnak — válóságos éve volt.

A gazdasági élet komponenseit felsorolni nehéz feladat lenne, de nem is tartozik szerény beszámolóim keretébe. Nem vitás azonban, hogy távoli történések és tőlünk független események szövevényes láncolata egy gyűjtő-pontba sűrűsödik össze, mint a messzi fények a lencse fókuszába, — és ez a gyűjtőpont, ez a fókusz: a bizalom.

A bizalom krízise rajtunk kívül álló okok következménye, de mégis bennünket érint, mint a bizalom fontos — s hogy az előbb idézett szavakat ismétljem — leglényegesebb faktorát. S ha az elmúlt év gazdasági mérlegét lezárom és azt a közjegyzői intézmény egyik céljának, gazdasági megszilárdításának oldaláról tekintem, sajnálattal kell megállapítanom, hogy az európai bizalmi krízis hullámai a közjegyzői intézmény esendes vizén is fodrokat vetettek. Ha éppen ezért a közjegyzői intézmény gazdasági megszilárdítása, — mint már évek óta, — úgy ebben az évben sem jutott előre, az intézmény erkölcsi erőt, az intézmény elődeinktől örökölt szellemét maradéktalanul igyekeztünk átvenni és megőrizni a majd bennünket követő, remélhetően kedvezőbb viszonyok közé jutó utódaink részére.

A múlt év bennünket érintő jogfejlődésből két igazságügy-miniszteri rendeletet kell kiemelni.

Mind a két rendelet Lázár Andor Igazságügyminiszter Ur perenkívüli jogszolgáltatás tekintetében több ízben hangoztatott és hálás elismeréssel fogadott programjának egy-egy építőköve.

E két rendelet közül a 36276/1935. I. M. szám alatt 1935. december 9-én megjelent rendelet az első lépés a zugirászat megszüntetése felé, mert az ingatlanügynökök 1921. év óta bitorolt okiratolási jogát vonja meg, míg a 31555/1935. I. M. szám alatt 1936. február 1-én életbelépett rendelet a cégbirtokos halála következtében történő jogutódlás cégjegyzékébe vételét szabályozza és azt hagyatéki eljáráshoz, illetve bírói határozathoz köti.

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete nyugodt bizalommal várja, hogy e két téglát még sok-sok társa fogja követni és hogy ezekkel együtt lassan kipótoltatik az a sok hézag, mely a perenkívüli jogszolgáltatásnak 1874. évben emelt s most már elég hiányos, elavult épületén mutatkozik.

Különös örömmel üdvözljük tehát a 36276/1935. I. M. sz. rendeletet és kezdeti sikerként könyveljük abban a nagy küzdelemben, melyet a zugirászat ellen évtizedek óta folytatunk.

Én a zugirászat fogalmának jogbölcészeti meghatározása mellett, — minden türt és részben szentesített jogositványaik ellenére is — kénytelen vagyok idesorolni a jegyzői magánmunkálatokat is.

A VI. országos ügyvédi értekezlet előadói jelentése megállapítja, hogy mindenképen egyedülálló eset, hogy akkor, amikor egyes törvényeink, mint bírói, ügyvédi és közjegyzői törvények,

illetve rendtartások a jogi szakfoglalkozást magasrendű képesítéshez kötik, a zugirászatról szóló törvény pedig e képesítés nélkülieket szigorú büntetés terhével tiltja el a kontárkodástól, akkor lehet egy testület, amely a megkívánt kvalifikáció hiányában, mellékfoglalkozásként a jogi szakfoglalkozást oly mértékben gyakorolhatja, melyhez hasonlóra más értelmi foglalkozásnál precedens nincs.

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete az előadói jelentés és határozati javaslat e megállapításait szóról-szóra a magáévá teszi és erről a helyről nyújtja kezét az ügyvédi kar felé azzal az ígérettel, hogy ez a kéz soha nem fog ellankadni az igazság és morál jegyében folyó küzdelemben, sohasem fog ellankadni a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése miatt indított, évek óta megalkuvás nélkül viselt harcban.

Az okirati kényszer régen vajudó kérdése elválaszthatatlanul függ össze az előbbi kérdés rendezésével. A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete e kérdést is állandó programjának alkotó részévé tette és miként a múltban történt, a jövőben sem fog elmulasztani egyetlen alkalmat sem, hogy ezt a kérdést is az európai művelődés és a nemzetgazdasági érdekek védelmében újból és újból az érdeklődés homlokterébe állítsa.

Felhívja azonban az illetékes tényezők figyelmét arra, hogy az okirati kényszer legszerényebb keretekben keresztülvitt rendezése is szükségessé teszi illetékjogunknak újabb kódexszerű szabályozását és az illetéktételek, valamint az illetékek fizetési módjának méltányos csökkentését. Az érdemleges jogügyletek állandó apadásának egyik fontos tényezője ugyanis az illeték kérdés. — A felek, a reájuk gyakran aránytalan terhet jelentő illeték fizetése alól szabadulni óhajtanak. Erre közjegyzői okiratolás mellett nincs lehetőségük. Nagyon természetes tehát, hogy minden kerülő utat igénybe vesznek, hogy a sokszor valóságban méltánytalan illeték fizetését kikerüljék, vagy legalább is olyan megoldást (szinlelt ügylet, alacsonyabb értékelés és így tovább) választanak, mely az illeték összegének mérséklését lehetővé teszi. Közönségesen tudott, de mégis jellemzésül megemlíthető, hogy egy budapesti ingatlan eladása esetén 8.75 % illetéket kell fizetni és nem a vételár, hanem a nála mindig magasabb bruttó jövedelem nyolcszoros szorzata után. Az ekként kiszámított illeték átlagban a vételár 10—12 %-át jelenti.

A múlt évi törvényeink közül elsősorban az 1936. évi III. t.-c.-t kell megemlíteni. A bírák és ügyészek fegyelmi eljárásáról szóló ez a törvény vonatkozik a kir. közjegyzők és közjegyzőjelöltek fegyelmi ügyeire is és azt egész új alapokra fekteti. E törvény kritikája és részletes magyarázata a Kir. Közjegyzők Közlönyében megjelent több cikkben ismertetett. Bármit is hozzáfűzni feleslegesnek tartanám.

Bennünket is érint még az 1936. évi XI. a hitbizományi reformról, az 1936. évi XVI. a családi hitbizományi kisbirtokokról és az 1936. évi XXVII. a telepítésről szóló, részben még hatályba sem lépett törvények. A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete e törvények életbeléptetése miatt kiadandó rendeletek meghozatala előtt a kir. közjegyzői kamarák vezetőségével egyetértésben óhajt eljárni és a közjegyzői érdekek védelmére törekedni.

Megemlítem még a váltóóvások és a külföldi árútartozások pengőben lerovásáról szóló 300/1936. I. M. rendeletet és az Igazságügyminiszter Ur 24905/1936. szám alatt kiadott rendeletét a hagyatéki ügyekben beszerzendő telekkönyvi kivonatokról.

A múlt évi bírói gyakorlatából sajnálattal emlékezünk meg a m. kir. Kuria V. 55/27/1936. szám alatti végzéséről, mely a hagyatéki díjak behajtása tekintetében, teljesen téves indokolás alapján kimondja, hogy addig, míg az ingók ellen közadók módjára vezetendő végrehajtás sikertelen marad, ingatlanra végrehajtást kérni nem lehet. A nyilvánvaló jogszabály sértéssel hozott kuriai határozat miatt a budapesti kir. közjegyzői kamara felügyeleti panasszal fordul az Igazságügyminiszterhez.

A hagyatéktárgyalási díjak bejegyzési illetékének kaotikus kérdését viszont a m. kir. közigazgatási bíróság 19938/1934. P. szám alatt 1936. június 3. napján meghozott határozatával a kir. közjegyzői álláspontnak megfelelően döntötte el.

Az egylet életéből még megemlíteni tartozom, hogy 1936. szeptember 17-én felterjesztést intéztünk a m. kir. Igazságügyminiszter Urhoz, a reáljogú gyógyszerárak tulajdonosváltásának kérdésében. A felterjesztés szövege a Közlöny 1936. évi 8-ik számában jelent meg és lényegileg azt tartalmazza, hogy e gyógyszerárak tulajdonosának halála esetén a jogutódlás csak a hagyatéki átadó végzés, öröklési bizonyítvány, illetve bírói határozat alapján legyen bejegyezhető.

Az egylet 1936. szeptember hó 15. napján tartott központi

bizottsági ülésének tárgyát a m. kir. Igazságügyminiszter Úrnak a polgári peres és nem peres eljárás és igazságügyi szervezet módosításáról szóló törvényjavaslat tervezete képezte. A vita súlypontja a kir. közjegyzői kart legközvetlenebbül érintő korhatár kérdésén volt. A központi bizottság egyhangú határozata azonos a dr. Fekete László központi bizottsági tagnak a kir. közjegyzői kamarák aznapi kamaraközi értekezletén elfogadott előadói javaslatával és azt csupán néhány lényegbe nem vágó szemponttal egészítette ki. Eszerint a korhatár intézménye nem időszerű, nem a kérdéses javaslatba tartozik, nem vonatkozhat a már kinevezett kir. közjegyzőkre és végül a nyugdíj kérdés egyidejű rendezése nélkül meg sem oldható.

Egyébként úgy a korhatár, mint a közjegyzői rendtartás most már lassan égetővé váló reformja állandó témája az egylet hivatalos közlönyének és reméljük, hogy mind e két kérdés a legközelebbi jövőben kedvezőbb formában fog befejezést nyerni.

Az ügyvédszövetség 1936. évi május 9-iki jubiláris díszközgyűlésén az egyletet Hanny Tódor dr. elnök, míg a revíziós liga november 9-iki választmányi ülésén a másodtitkár képviselte.

A jelentés a továbbiakban annak megjegyzése mellett, hogy az ember átsiet a jelenen, mert úgy véli, hogy vágyait nem váltotta valóra, rohan egy szebb, egy jobb jövő felé és közben észrevétlenül a múltba téved; meleg szavakkal emlékezik meg a közjegyzői kar halottjairól, Budai Gyula, Sternberg Gyula, Ertsey Péter, Puskás Béla, Tarnay Tibor, Capdebo Zoltán, Jedlieska Béla, Brünauer Emil, vitéz Durkó Sándor, Káldi Gyula dr. elhalálzásáról. Az állásüresedések következtében történt új közjegyzői kinevezéseket regisztrálja ezután a jelentés, megállapítván, hogy a 12 közjegyzői kinevezés közül 10 a hivatásos helyettesekre, illetve menekült közjegyzőkre s mindössze 2 kinevezés esik ügyvédre. Ezzel kapcsolatosan rámutat a jelentés arra, hogy azokat az elveket, melyeket a kar a közjegyzői intézmény megerősítése érdekében, az utánpótlás és utódnevelés tekintetében vall, Lázár Andor dr. igazságügyminiszter megértő lélekkel honorálta és a hivatásos helyettesek nagyarányú kinevezésével olyan gesztust gyakorolt, amely nemcsak az elsősorban érintett közjegyzői körökben, hanem a napi sajtó tanúsága szerint a nagyközönség körében is osztatlan elismerést és élénk tetszést keltett. A közjegyzői kar egyes tagjait ért legfelsőbb kitüntetések említi fel végül a jelentés, amelynek hangulatos befejező része a következő:

„Mélyen tisztelt közgyűlés! Egy új év hajnalán állunk. Szemünk kutatva tekint a januári ködbe burkolt reggelen át, fürkészi a még fátyolba takart jövőt és minden életbőleséget meghazudtoló örök emberi bizakodással várjuk, hogy a felkelő nap más — szebb képeket varázsol a szürke megszokott helyébe.

Mi, az igazság legalázatosabb szolgálói, várjuk az igazság napjának feljöttét.

S midőn jelentésem elfogadását kérve, szives türelmükért hálás köszönetet mondok, — méltóztassék még megengedni, hogy teljes szívvel átérzett azon kívánságomnak adjak kifejezést, — annyi keserű csalódás után is élő reménységünket ez az eljövő év végre váltsa valóra!”

A körültekintő szakszerűséggel egybeállított s több helyen költői lendületet revelláló titkári jelentést a közgyűlés egyhangulag elfogadta.

Rónay Tibor dr. egyleti pénztáros terjesztette ezután elő az 1935. és 1936. évi zárószámadást és mérleget, valamint az 1937. évi költségvetési előirányzatot. A zárószámadások szerint 1935. évben volt maradvány az előző évről 6879.36 P., tagdíjakból befolyt 5892.44 P., egyéb bevételek voltak 330 P., az összes bevétel volt tehát 13101.80 P., kiadás volt összesen 5230.52 P., maradvány volt az év végén 7871.28 P., 1936. évben tagsági díjakból befolyt 7206.98 P., kamatokból 230.18 P., a múltévi maradvánnyal együtt bevétel volt tehát 15308.44 P., ezzel szemben az összes kiadás volt 5117.91 P. s így az év végén maradvány volt 10190.53 P., amely összegben az 1936. év végén 3543.80 pengőt kitevő tagsági díj hátralék bent nem foglaltatik. A számvizsgálók 1935. és 1936. évi jelentéseit Szemerjay-Petrán Tibor dr. és vitéz Tóthfaludy Aladár dr. terjesztették elő. A közgyűlés mindkét évre vonatkozó zárószámadást, mérleget és számvizsgálói jelentést, nemkülönben az 1937. évre vonatkozó költségvetési előirányzatot egyhangulag elfogadta s majd több felszólalás után utasította a központi bizottságot, hogy az egyesület készpénzvagyona egy részének értékálló módon való elhelyezéséről intézkedjék.

Hanny Tódor elnök megállapította, hogy érdemleges indítványt elő nem terjesztettek s hogy a közgyűlésnek további tárgya nincs s így azt berekesztette. A közgyűlés tagjai — mintegy 60-an — a közgyűlés napján este az Országos Kaszinóban társas vacsorán vettek részt.

Közlemények.

A Kir. Közjegyzők Közlönyének XXXVI. évfolyama.

A Kir. Közjegyzők Közlönye ezzel a számmal új évfolyamot kezd. Egy speciális jogszolgáltatási intézmény céljainak szolgálatába állított szaklap harmincötévi fennállása szükségességét kellőképen indokolja s így felmentve érezzük magunkat attól, hogy ebben a vonatkozásban a meggyőzés eszközeit igénybe vesszük. Reá kell mutatnunk azonban arra, hogy ez a lap nem csak a közjegyzői intézmény konszolidálásának és lehető tökéletesítésének jogszolgáltatási nézőpontból fontosnak és nagyjelentőségűnek vallott céljait igyekezett minden rendelkezésre álló és szolgálatba állított erővel és eszközzel a megvalósításhoz segíteni, hanem a magyar jog művelésének is egyik bár szerény, de elismert munkása lett.

A szerkesztőség, amely a jelenlegi összeállításban működésének immár a hatodik évébe lép, ahogy a múltban, úgy a jövőben is igyekezni fog a nyújtható legjobb munkásságát bocsítani a lap rendelkezésére. Sőt, mert indokolt reménysége van arra, hogy a közeljövőben a magyar közjegyzői intézménnyel kapcsolatosan igen nagyfontosságú kérdés, a kir. közjegyzői rendtartás reformja napirendre kerül s mert az elmúlt évben illetékes helyen felvetődött a közjegyzői korhatár kérdése is; minden fokozott erejét és minden eszközt latba fog vetni abban az irányban, hogy az elsőnek említett probléma a közjegyzői intézmény moderné tétele és lehető tökéletesítése jegyében oldassék meg s hogy a korhatár kérdése, mint nem aktuális, nem szükséges és jogsérelem nélkül meg nem oldható, a napirendről levétessek, vagy elkerülhetetlen esetben a rendtartással kapcsolatosan s lehető legkevésbé jogsértő módon oldassék meg.

Aki ennek a közlönynek hasábjait olvassa, az előtt felesleges hangsúlyoznunk azt, hogy a Kir. Közjegyzők Közlönye azt a küzdelmet, amelyet a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése érde-

kében olyan elszántsággal s a magyar jogszolgáltatás európai nivója érdekében annyi ambícióval folytatott, feladni a jövőben sem fogja. A hivatalos körök — hisszük csupán és kizárólag politikai nézőpontból hangoztatott — ellenkező állásfoglalásával sem csökkenthető energiával fogunk küzdeni ennek a kultur világban, sőt már a sötét Balkánon sem ismert minden jogszolgáltatási nézőponttal ellentétes intézménynek kiirtása érdekében mindaddig, míg a magyar Corpus Juris tisztos lapjait ettől a szégyenfolttól meg nem tisztítják.

Nemes ambícióink kötelez végül a jövőben is arra, hogy ezt a közlönyt, amely a magyar jogi szaklapok előkelő nivójára emelkedett, ezen a szinten meg is tarsuk.

Ez a régen adott és régóta követett programmunk fogja vezetni azt a munkásságunkat is, amelyet ennek a közlönynek XXXVI. évfolyama részére is olyan őszinte készséggel és lelkes törekvéssel bocsátunk rendelkezésére.

Kitüntetések. A kormányzó Sirchich György dr. — immár volt — szegedi és *Örley* Dénes dr. kisújszállási kir. közjegyzőknek a közjegyzői pályán szerzett érdemeik elismeréséül a m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta. Sirchich György dr. mint a szegedi kir. közjegyzői kamara elnöke, *Örley* Dénes dr. pedig mint a debreceni kamara hosszú éveken volt titkára s ezidőszerint annak választmányi tagja fejtettek ki a közjegyzői kar és intézmény szolgálatában értékes tevékenységet.

Halálozások. *Sirchich* György dr. szegedi kir. közjegyző a szegedi kamara elnöke januárius hó 24-én Szegeden elhalálozott. Temetése a szegedi kamara és a város társadalmának nagy részvéte mellett ment végbe. Elhalálozásáról a szegedi kamara az alábbi gyászjelentést bocsátotta ki: „A Szegedi Királyi Közjegyzői Kamara mély megilletődéssel jelenti, hogy dr. kis-sirai *Sirchich* György m. kir. kormányfőtanácsos, kir. közjegyző, a szegedi kir. közjegyzői kamara elnöke, Szeged szab. kir. város törvényhatósági bizottságának tagja, kir. közjegyzői működésének 35-ik évében Szegeden, folyó évi január hó 24-én elhunyt. Megboldogult Kartársunkat január 26-án, kedden d. u. 3 órakor fogjuk a szegedi belvárosi temető kupola csarnokából utolsó útjára kísérni. Szeged, 1937. évi január hó 25-én. Emlékét őszinte kegye-

lettel fogjuk megőrizni!“ *Sirchich* György szorgalmas, tevékeny munkása volt a közjegyzői intézménynek s a mellett városa társadalmi és közéletében is jelentős szerepet játszott. Mint törvényszéki bírót 1902-ben nevezték ki Topolyára kir. közjegyzővé, 1910-ben Szegedre helyezték át. Közérdekű közjegyzői munkássága elismeréséül, a szegedi kamara *Jedlicska Béla* dr. áthelyezésével megüresedett elnöki állásra az 1934. december 28. napján tartott rendkívüli közgyűlésen egyhangulag választotta meg. A közjegyzői pályán szerzett érdemeit, amint erről e szám más helyén megemlékeztünk, legfelsőbb helyen is méltányolták s korai elhalálózása előtt 3 héttel a m. kir. kormányfőtanácsosi címmel tüntették ki.

Pálmai Lajos dr. budapesti kir. közjegyző Budapesten januárius hó 12-én elhalálozott. A budapesti kamara másnap *Lázár Ferenc* dr. felsőházi tag elnöklete alatt rendkívüli választmányi ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy a kamara a ravatalra koszorút helyez, a temetésen testületileg vesz részt s az elhalálózásról külön gyászjelentést bocsát ki. Ennek a gyászjelentésnek szövege a következő: „A Budapesti Királyi Közjegyzői Kamara mély megilletődéssel jelenti, hogy dr. *Pálmai* Lajos budapesti királyi közjegyző, a Kamarának nagy tehetségű, rendkívül agilis régi tagja, több mint három évtizedes fáradhatatlan munkában eltöltött közjegyzői működés után folyó évi január hó 12-én, kedden váratlanul elhunyt. — Megboldogult kartársunkat 1937. évi január hó 14. napján, csütörtökön d. u. 1/24 órakor a rákoskereszturi izr. temetőben fogjuk utolsó útjára kísérni. Budapest, 1937. évi január hó 12-én. Emlékét őszinte kegyelettel fogjuk megőrizni“. A nagy részvét mellett lefolyt temetésen a közjegyzői és helyettesi kar tagjai *Lázár Ferenc* dr. felsőházi tag, kamarai elnök és *Holitscher Szigfrid* dr. elnökhelyettes vezetése alatt nagy számban vettek részt. *Pálmai* Lajos dr.-t, mint helyettest 1912. évben nevezték ki *Kisjenőre* kir. közjegyzővé, ahonnan rövidesen *Aradra* helyezték át. Az 1919. év május havában *Aradon* gróf *Károlyi Gyula* elnöklete alatt megalakult ideiglenes kormányban az igazságügyminiszteri és a Szegeden 1919. július havában *P. Ábrahám Dezső* elnöklete alatt megalakult újabb ideiglenes kormányban a közlelmezési miniszteri állást töltötte be. Mint menekült aradi közjegyzőt 1925. év végén a Budapest V. kerületében újonnan szervezett állásra nevezték ki s innen 1934. évben a VII. kerület 4. körzetében megüre-

sedett állásra helyezték át, ahol most bekövetkezett haláláig működött.

A nyugdíjintézet intézőbizottsági ülése. A kir. közjegyzők és közjegyzőjelöltek nyugdíjintézetének intézőbizottsága januárius hó 15-én *Fekete* László dr. elnöklete alatt ülést tartott, amelynek legfontosabb tárgya az intézet 1936. évi zárószámadásának, mérlegének és az 1937. évi költségvetésnek az ellenőrző bizottság jelentése alapján való megállapítása volt. A zárószámadást, mérleget és a költségvetést a Kir. Közjegyzők Közölnye jövő számában egész terjedelmükben fogjuk közölni s mindezek végleges megállapítása tárgyában a március havában tartandó rendes évi közgyűlés fog határozni.

A budapesti kamara társasvacsorája. A budapesti kir. közjegyzői kamara februárius havi társas vacsoráját kivételesen nem a hónap második, hanem harmadik keddjén, 16-án a rendes helyen az Országos Kaszinó földszinti éttermében fogja megtartani.

Közjegyzői állás megszüntetés. *Lázár* Andor dr. igazságügyminiszter annak a több ízben kifejezésre juttatott álláspontjának megfelelően, mely szerint az életképteleneknek bizonyult közjegyzői állásokat fokozatosan meg fogja szüntetni, a Pálmai Lajos dr. elhalálása következtében Budapest székesfőváros VII. kerületében megüresedett kir. közjegyzői állás megszüntetése tárgyában a következő rendeletet bocsátotta ki: „A m. kir. igazságügyminiszternek 1841/1937. I. M. számú rendelete. Budapest székesfőváros VII. kerületében rendszeresített közjegyzői állások egyikének megszüntetése tárgyában. Az 1874 : XXXV. t. c. 5. §-ában kapott felhatalmazás alapján az 1921. évi március hó 20-án 15339/1920. I. M. szám alatt kiadott rendelet (1921. évi Igazságügyi Közölny 149. lap) módosításával Budapest székesfőváros VII. kerületében a Baross térre, vagy a Thököly-út vonalára korlátozott székhellyel rendszeresített közjegyzői állást megszüntetem. Ennek következtében az örökösödési ügyekben a 15500/1928. I. M. szám alatt kiadott rendelet (Igazságügyi Közölny 63. lap) 2. §-ával Budapest székesfőváros VII. kerületében megállapított 4. körzet megszűnik, területéből a Rottenbiller-utca, István-út, Aréna-út, Kerepesi-út és Baross-tér által határolt rész a VII. kerület 2. körzetéhez, az Ajtósi Dürer sor, Stefánia-út, Hungária-körút és Kerepesi-út által határolt része pedig az 5. körzethez tartozik. Ezzel kapcsolatban a VII. kerületben alakított

1. és 2. körzet területét újból megállapítom akként, hogy egyéb határaik érintése nélkül elválasztó vonaluk az Erzsébet-körút. Az elhalt dr. Pálmai Lajos kir. közjegyző hivatalos iratainak, tárgyainak és könyveinek átvételére az 1886. VII. t. c. 17. §-ának harmadik bekezdése alapján dr. Horváth Kamilló budapesti kir. közjegyzőt jelölöm ki. Ez a rendelet folyó évi február hó 1. napján lép életbe, mely naptól fogva Budapest székesfőváros VII. kerületében négy királyi közjegyző fog működni, az addig 5. számmal jelölt körzet sorszáma pedig 4. lesz. Budapest, 1937. évi január hó 14-én. Dr. Lázár Andor s. k. m. kir. igazságügyminiszter“.

Közjegyzők az ügyvédi rendtartás felsőházi bizottsági vitájában. Az országgyűlés felsőházának igazságügyi bizottsága januárius hó 20. és 21-én tartott ülésén tárgyalta a képviselőháztól már elfogadott új ügyvédi rendtartást. A vitában részt vett két felsőházi tag közjegyző is s értékes és szakszerű felszólalásaikkal igyekeztek a súlyos ügyvédi problémák kellő világításba helyezéséhez hozzájárulni.

A 20-iki ülésen *Miskolc*z Pál dr. berettyóújfalvi kir. közjegyző, Bihar vármegye részéről delegált felsőházi tag a javaslatnak azt a rendelkezését tette szóvá, hogy a névjegyzékbe már felvett ügyvéd is törölhető, egyéniségben és jellemében rejülő oknál fogva.

Ezt a rendelkezést az ügyvédi függetlenség szempontjából fölötte aggályosnak tartja. A már bejegyzett és gyakorló ügyvéd érdekében és nemzeti szempontból ezt a függetlenséget erősen körül bástyázandónak véli, mert egy jogállamban feltétlenül szükség van egy magas elméleti képzettséggel bíró középosztályra, amely a maga kritikáját függetlenül és teljes szólásszabadsággal gyakorolhassa, egy egészséges közszellem kialakulása érdekében. A szóvá tett rendelkezés az ügyvédet állandó zaklatásoknak teszi ki s el tud képzelni olyan kormányt is, amely ily irányban nyomást gyakorol az autonomiára. A felvételkor körültekintően és kellő szigorral kell eljárni, később azonban csupán fegyelmi úton volna a törlés keresztülvihető. Ilyen súlyos kérdésekben, amikor az ügyvéd existenciájáról van szó, csak a birói út a helyes és semmi esetre sem terelhető az ügy közigazgatási útra.

A 21-én tartott ülésen *Galánffy* János dr. debreceni kir. közjegyző, a közjegyzői kar felsőházi képviselője szólalt fel. Tekintettel arra, hogy felszólalásával kapcsolatosan a napi sajtóban olyan közlések jelentek meg, mintha bizonyos mértékben a

jegyzői magánmunkálatok megszüntetése ellen nyilatkozott volna, szükségesnek tartjuk felszólalásának részletesebb ismertetését. Kijelentette mindenképp előtt, hogy a javaslat legfontosabb részének az 51., 52. és 53. §-okat tartja, amelyek a fakultatív numerus clausus behozatalát állapítják meg. Hivatkozik ezután a javaslat indokolása alapján az egyes külföldi államokban az ügyvédek és a lakosság számarányára s e szerint az összeállítás szerint aránylag a legtöbb ügyvéd — egymillió emberre 718 — Magyarországon van. Emellett külföldön nincsen jegyzői magánmunkálkodás, ami az ügyvédi munkaterületnek is igen jelentős részét elvonja. Tovább folytatva a számolást kiderül, hogy Magyarországon Budapeستől eltekintve — körülbelül 1400 lakósra esik egy ügyvéd, Budapesten pedig minden 300 emberre egy ügyvéd esik. Ilyen körülmények között alig érthető, hogy az ügyvédi kar tagjai közül még most is többen a szabadügyvédséghez ragaszkodnak. Amikor azt látjuk, — folytatta felszólalását Galánffy János dr. — hogy az ügyvédi pályának szabad pályaként való kezelése és ez okból nagy tömegeknek az ügyvédi pályára özönlése az ügyvédi kar gazdasági és erkölcsi nivója tekintetében valósággal katasztrófális hatásokat vált ki, és szemben ezzel a ténnyel, egyesek még mindig a szabadügyvédség álláspontján állanak: szinte azt kell feltételeznünk, hogy ez valami, önmagában véve különben tiszteletreméltó világnézeti felfogásnak a következménye, amit pedig nem helyes ebbe a kérdésbe bele vinni, mert itt pusztán arról van szó, hogy az existenciájában fenyegetett ügyvédi kar helyzetén segítsünk. Az ügyvédi kar valóban nagy érdemeket szerzett Magyarország történetében és kiváló egyéniségeket termelt ki magából. Nagyon komoly kérdés tehát, hogy ha az ügyvédi karnak ez a fokozatos romlása tovább tart, ha mindig többen és többen lesznek albérleti lakásban nyomorgó és esetleg ágyrajáró ügyvédek, vagy olyanok, akik között, nagy számban kell kiosztani ingyen népkonyhajegyeket: vajjon az ügyvédi kar képes lesz-e magából új Kossuth Lajosokat és Horváth Boldizsárokat kitermelni? Az ügyvéd szabadsága és függetlensége kétségtelenül nagy érték, de ezt a zárt létszám egyáltalában nem veszélyezteti. Erre nézve az indokolás a 41-ik oldalon a következőket állapítja meg: „Nincsen súlya annak az érvelésnek sem, hogy a létszám korlátozása, vagy korlátozhatósága veszélyezteti az ügyvéd szabadságát és függetlenségét. A javaslat szerint ugyanis a korlátozás csupán annak a megállapítását jelenti, hogy a korlátozás helyén és

annak tartama alatt megüresedő helyeknek hányadrészét lehet új felvétellel betölteni, tehát nem jelenti a felvételre kiválasztást, azonfelül a javaslat a korlátozás kezdeményezését az ügyvédek önkormányzatának körébe utalja. A korlátozott létszám keretén belül működő, tehát a valóságos ügyvédek működésének szabadságát és függetlenségét a korlátozhatóság ténye és a korlátozás bekövetkezése tehát semmiféle vonatkozásban nem érinti.“ Az a megállapítás is hangzott el a bizottságban, hogy nem az ügyvédek száma a nagy baj, hanem az, hogy Magyarországon az általános gazdasági helyzet igen rossz és ennél fogva az ügyvédek baján nem a zárt létszámmal, hanem olyan gazdasági politikai intézkedésekkel lehet segíteni, amelyek itten a gazdasági fellendülést idézik elő. Ezzel szemben azt lehet kérdezni, hogy el lehet-e képzelni olyan gazdaságpolitikai intézkedéseket és olyan gazdasági fellendülést, amely az ügyvédek helyzetét jobbra fogja tenni akkor, amikor Magyarországon ilyen túlszűfolt az ügyvédi kar. Több bizottsági tag az ügyvédség részére új munkaalkalmak megteremtéséről beszélt és ilyenül a jegyzői magánmunkálatok megszüntetését jelölték meg. Tökéletesen igazat ad nekik abban, hogy a jegyzői magánmunkálatokat meg kell szüntetni, illetőleg erősen korlátozni kell, nem is annyira az ügyvédek, hanem a jogkereső közönség érdekében. Az egyes jogügyletek írásba foglalása tárgyában Zsitvay volt igazságügyminiszter által előterjesztett törvénytervezet meg is tette erre nézve a kezdő lépéseket és sajnálatos, hogy ez a tervezet épen az ügyvédi kar képviselőinek az ellenzése folytán nem került tárgyalás alá. De felvetette a kérdést: ha megszüntetnék az összes jegyzői magánmunkálatokat, ami kétségtelenül segítene az ügyvédi kar helyzetén, elenyésztené-e ez teljesen az ügyvédi kar bajait?, különösen pedig elenyésztené-e a budapesti ügyvédi kar bajait, amikor tudvalevően a Budapesten működő ügyvédeknek a jegyzői magánmunkálatok most sem esinálnak konkurrenciát, illetőleg a Budapesten működő ügyvédek részére kínálkozó munkaalkalmakból a jegyzői magánmunkálatok jóformán semmit sem vonnak el. Amíg ilyen súlyos az ügyvédi túlprodukción, az ügyvédség baján a jegyzői magánmunkálatok megszüntetésével, illetőleg lényeges korlátozásával teljesen segíteni nem lehetne. És itt még egy további kérdés is felmerül, az t. i., hogy ha megszüntetnének, illetőleg korlátoztatnának a jegyzői magánmunkálatok — ami, álta-

lános jogszolgáltatási szempontból igen helyes lenne, s ez segítséget nyújtana az ügyvédi karnak, nem lenne-e ennek a következménye az, hogy az ügyvédi pályára — ha azt szabad pályának meghagyjuk — még sokkal többen özőnlenének és előállana egy eddig soha nem tapasztalt ügyvédi infláció, ami az ügyvédi kar helyzetét éppen olyan rosszra, vagy esetleg még rosszabbra tenné, mint amilyen az jelenleg. Reámutat végül arra, hogy a javaslat indokolása szerint több külföldi államban, ahol a gazdasági viszonyok lényegesen jobbak, bizonyos lényeges korlátozásokat az ügyvédi pályán szintén életbeléptettek. Ha ezt ott szükségesnek látták, nálunk egyenesen a kötelező numerus clausus volna indokolt. Mint ennek híve, a fakultatív numerus clausus behozatalától is üdvös hatást remél s ezért a javaslatot elfogadja.

Telekkönyvi másolatok megrendelése hagyatéki ügyekben.

Az igazságügyminiszter az alábbi tájékoztató rendeletet bocsátotta ki: „A kir. közjegyzőknek örökösödési ügyekben felszámítható díjairól és költségeiről 6800/1935. I. M. szám alatt kiadott rendelet 7§-a szerint, ha a kir. közjegyző a hagyaték leltározásához vagy tárgyalásához szükséges kivonatos telekkönyvi másolatot a székhelyén kívül levő telekkönyvi hatóságtól közvetlenül szerzi meg, a másolási költséget a telekkönyvi hatóságnak előlegezni köteles. E rendelkezéshez képest a telekkönyvi hatóság nem adhat ki addig másolatot, amíg a másolási költséget a kir. közjegyző nem fizette meg. A gyakorlatban sok nehézséget: idővesztést, ismételt iratváltást, költséget okoz az, hogy a kir. közjegyző a másolási költség összegéről előzetesen tájékozva nincsen és minden egyes ügyben, a gyakran csekély összegű költséget külön kénytelen a telekkönyvi hatósághoz eljuttatni. E nehézségek elkerülhetők, ha a kir. közjegyző megfelelő összeget helyez a járásbiróságnál elnöki letétbe és a másolási költségeket e letétből fizetik ki, a kir. közjegyzővel pedig utólag számolnak el. Ez az eljárás azoknál a járásbiróságoknál célravezető, amelyeknek székhelyén kir. közjegyző nincsen és ahonnan az illetékes közjegyzők telekkönyvi másolatokat rendszeresen és nagyobb mennyiségben rendelnek. (19490/1936. I. M. sz.)“

A kincstár képviselete a leltározásoknál. E címen a közlöny decemberi számában megjelent közleménnyel kapcsolatosan közöljük azt az illetékes helyről kifejezésre juttatott kívánságot, mely szerint a kir. közjegyzők az adóhivatalok, illetve Budapesten az illetékkiszabási hivatal részére kiállított leltározási értesítése-

ken a kincstár tájékoztatása céljából közöljék azt is, hogy a kitűzött határnapon minő vagyontárgyak és hozzávetőleg minő értékben kerülnek leltározásra.

Az országos egyesület közleményei. Az országos egyesület ezúton közli a kir. közjegyzőkkel és helyettesekkel, hogy az egyesületnek fölös példányokban rendelkezésre áll Erdújhelyi Menyhértnek A közjegyzőség és hiteles helyek története Magyarországon című, az egyesület 1000 forintos pályadíját elnyert műve, valamint Charmant Oszkárnak az egyesület 50 éves jubiláris közgyűlésén tartott emlékbeszéde. Ezeket az egyesület a jelentkező tagoknak a készlet erejéig minden díj nélkül készséggel küldi meg. Ily irányú megkereséseket a pénztáros Rónay Tibor dr. Budapest, I., Krisztina-körút 30. címére kell küldeni. — Az egyesület központi bizottsága a múlt év szeptember havában tartott ülésén elhatározta, hogy azok ellen a tagok ellen, akik nagyobb összegű tagsági díjakkal vannak hátralékban, mivel a több ízben intézett általános és személyre szóló felszólítások eredményre nem vezettek, a törvényes behajtási lépéseket folyamatba teteti. Mindezideig a behajtási lépések csak arra szorítkoztak, hogy a hátralékosoknak az egyesület ügyvédi felszólítást küldött. Ezekkel a hátralékosokkal ezúton közli az egyesület, hogy amennyiben a hátralékos tagsági díjakat februárius hó elejéig be nem küldik, vagy annak rendezésére elfogadható ajánlatot nem tesznek, ellenük a behajtási lépések most már minden további haladék nélkül megindulnak.

Hirdetmény. 32/1937. szám. A Kir. Közjegyzők és Közjegyzőjelöltek Nyugdíjintézetének intézőbizottsága a Nyugdíj-szabályzat 9. §. 1. pontja alapján f. évi január hó 15. napján tartott ülésében az 1937. évben a kir. közjegyzők által fizetendő havi nyugdíjjárulék összegét a Nyugdíjszabályzat 40. §. 1. bekezdésének utolsó mondatában minimált Ötven (50) pengőben állapította meg. Ezt a Nyugdíjszabályzat 40. §-ának 3. bekezdésében foglaltaknak megfelelően ezennel közzéteszem. Kelt Budapesten, 1937. évi január hó 15. napján. *Fekete* s. k. elnök. P. H.

Budapest környéki idősebb közjegyző helyettes állását változtatná vidékre is, könnyebb megélhetés reményében. Megkeresést kéri *Budapest, József-körút 2.* a „Közjegyző Helyettesek Országos Egyesülete“ címére küldeni.

Kihirdetett törvények.

Az 1936. évi XXXII. törvénycikk a Bernben 1935. évi június hó 18. napján kelt magyar-svájci ideiglenes légitforgalmi egyezmény beecikkezéséről.

Az 1936. évi XXXIII. törvényeikk az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékének kiigazításáról.

Az 1936. évi XXXIV. törvényeikk egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink rendezéséről.

Az 1936. évi XXXV. törvényeikk a postáról.

Az 1936. évi XXXVI. törvényeikk a gazdatisztek öregségi, rokkantsági és haláleseti kötelező biztosításáról.

Rendeletek.

168301/1936. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényüzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengőértékre történő átszámítása.

103200/1936. B. M. sz. A községi közigazgatási tanfolyamok és a községi közigazgatási vizsga.

7100/1936. M. E. sz. A gyülekezési jog korlátozásáról szóló 5800/1936. M. E. sz. rendelet hatályon kívül helyezése.

3020/1936. P. M. sz. A biztosítási illeték újabb megállapításáról.

40100/1936. I. M. sz. A m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság ügyviteli szabályai.

7180/1936. M. E. sz. A külfölddel szemben fennálló egyes tartozásoknak pengőértékben való befizetéséről szóló 6900/1931. M. E. számú rendelet hatályának további meghosszabbítása.

7250/1936. M. E. sz. Az aranyban teljesítendő fizetésekről szóló 410/1932. M. E. számú rendelet hatályának meghosszabbítása.

3100/1936. P. M. sz. A külfölddel szemben fennálló egyes tartozásoknak pengőértékben való befizetéséről szóló 6900/1931. M. E. számú rendeletben megszabott letételi köteleesség mérvének megállapítása.

7390/1936. M. E. sz. A részvénytársaságok, közüzemek, egyes közérdekű testületek és egyesületek gazdaságosabb működésének elősegítéséről kibocsátott 4600/1933. M. E. számú rendelet módosítása és kiegészítése.

42000/1936. I. M. sz. Az ügyészségi megbizottak számára kiadott utasítás módosítása.

44000/1936. I. M. sz. A családi hitbizományról és a hitbizományi kisbirtokról szóló 1936:XL. törvényeikk hatálybalépése és az e törvény következtében szükséges eljárási és telekkönyvi rendelkezések.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle. (XVIII. évfolyam 1. szám.) Első helyen közli e szám Vladár Gábornak, az igazságügyminiszterium törvény előkészítő osztálya kiváló főnökének Grossechmid serlegbeszédét, amelyet különben a Kir. Közjegyzők Közlönye e számában szintén közlünk, majd Megyesy Agoston, Zsoldos Benő, Haraus Gyula, Móra Mihály és Sike János külön cikkeit. A Szemle rovatban többek közt az Országos Felsőoktatási Kongresszusról, Lammiers német birodalmi államtitkár előadásáról, a Magyar

Jogmívesek Társaságának megalakulásáról hoznak tudósítást. Az Irodalom és Előadások rovatok közleményeit találjuk még e számban, amelynek mellékletei a XVII. évfolyam tartalom mutatója és a különböző döntvény-tári füzetek.

Polgári jog. (XIII. évfolyam 1. szám.) Ennek a szakszerűen szerkesztett jogi folyóiratnak legújabb száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: György Ernő dr. Irányított gazdálkodás, Nyulászi János dr. Igazságügyminiszterünk karácsonyi cikke, Személyi Kálmán dr. Kié a megítélt perköltség?, B. S. Elidegenítési és terhelési tilalom, Jogalkotás, Új jogszabályok, Joggyakorlat, Az 1936. évi bírói gyakorlat alapgondolatai, Dollár valorizáció, Folyamatos bontóok, Jogélet, A 125 éves osztrák polgári törvény, könyv, Országos Jogászgyűlés, Irodalom.

Jogállam. (XXXV. évfolyam 10. füzet) A fasizmus néven ismert, a társadalmi és gazdasági életre, de magára az államra és az állami berendezésekre úgyszólván forradalmi befolyást gyakorló új világszemlélet vezéreszméiről tartott *Pap József* dr. a budapesti ügyvédi kamara volt elnöke a Magyar Jogászegylet múlt év november 21-iki teljes ülésében érdekes előadást, amelyet e szám vezető helyen közöl. Házasságjogi témák címen Kartal Ignác dr. járásbíró írta a következő cikket, majd Ilabermann Gusztáv dr. Az árverési ingatlanvételre adott meghatalmazásról írt cikke következik, amelyben elvi okokból azt az álláspontot foglalja el, hogy az ilyen meghatalmazások csak abban az esetben volnának közjegyzőileg hitelesítendőek, ha a meghatalmazott nem ügyvéd, ellenkező esetben a jog minden ágában egyaránt érvényesnek kimondandó egyszerű, de általános ügyvédi meghatalmazás volna elégséges. Cikkeket írtak még e számba Hutiray Gyula dr. és Zajtay Imre dr. Ismertetik a továbbiakban Halász Tibor dr. és ifj. Gergely Ernő dr. műveit, Finkey Ferenc, György Ernő dr., Sente Lajos dr., Varró Imre dr., Balogh N. Imre dr., Kelényi Jenő dr. és Sente Andor dr. előadásait.

Notariatszeitung. (Az osztrák közjegyzők lapja. 78. évfolyam 12. és 79. évfolyam 1. szám.) A múlt év utolsó száma a vezetőhelyen emlékezik meg az osztrák igazságügyminiszterium vezetésében beállott változásról, mely szerint az igazságügyminiszteri tárcát 1936. december elejétől kezdve Pilz Adolf dr. vette át, akit hivatalba lépése alkalmából Reichel Eduard dr. bécsi kamarai elnök vezetésével nagyobb küldöttség üdvözölt. Ennek a régi közjegyzői szaklapnak legutóbb megjelent két száma egyébként igen sok, a közjegyzői gyakorlatot érintő jogi tárgyú cikket, a felsőbiróságok polgári jogi és illetékügyi gyakorlatából sok jogesetet, könyvbírálatokat, személyi híreket és hivatalos közleményeket közöl.

Az Ügyvéd. (IX. évfolyam 1. szám) Az új évfolyam küszöbén Szegő Ferenc dr. szerkesztő e szám első helyén visszpillantást vet az ügyvédi érdekeket minden vonatkozásban híven szolgáló szaklap multjára és vázolja a lap eddigiekkel azonos célkitűzéseit. Értékes cikkeket írtak ebbe a számba Kövess Béla dr. a budapesti ügyvédi kamara elnöke, a felsőoktatási reformról, Náray Szabó László dr. a szombathelyi kamara elnöke, a jövő ügyvéd etikájáról és Murányi László dr. a nyiregyházi kamara elnöke, az ügyvédség parlamenti képviseléről. A rendes rovatok sok és változatos közleményét állítja még e szám az ügyvédség sok oldalról súlyosan

veszélyeztetett érdekei szolgálatába. A közlemények sorában elismerő szavakkal méltatják a Kir. Közjegyzők Közlönye, mint a jegyzői magánmunkálatok ellen való küzdelem „éharcosa“ legutóbbi számát és közlik ennek a jegyzői magánmunkálatok galériája címen állandó rovata legutóbbi közleményét.

Magyar Törvénykezés. (1936. év 22., 23., 24., 1937. év 1., 2. számok) A gyakorlati jogászság, különösen pedig az ügyvédek részére hasznos szolgálatot nyújtó, Pongrácz Jenő dr. szerkesztésében megjelenő törvénykezési ujság legújabb számai a megszokott beosztásnak megfelelően a legújabbban megjelent rendeletek szövegét, majd a bíróságok legújabb gyakorlatából szakszerű csoportosítás szerint bő és érdekes anyagot, végül a Forum és Szerkesztő postája című rovatok sok változatos közleményét hozza.

Notariatszeitung. (A csehszlovákiai német közjegyzők lapja, 16. évfolyam 12 és 17. évfolyam 1. szám.) Mindkét számba Hans Fischer égeri közjegyző a lap kiadója írta az első cikket, amelyen kívül több kisebb közleményt, elvi jelentőségű bírósági döntéseket, egyesületi híreket és irodalmi szemlét hoznak még e számok.

Illetékügyi Közlöny. (XII. évf. 1. szám) Jakabb Oszkár dr. pénzügyminiszteri államtitkár az országos felsőoktatási kongresszuson a pénzügyi igazgatás kívánalmait a felsőoktatási reformmal kapcsolatban elmondott beszédéből hoz részleteket ez a szám, majd közli Hódy János dr. budapesti ügyvédnek a törvénykezési illetékátalány első évének eredményei címen megírt cikkét. A Szemle, Illetékügyi rendeletek, Külföldi szemelvények és Szerkesztői üzenetek rovatok változatos közleményei adják a szám további tartalmát, amelynek mellékleteiként különben az 1936. évi tartalommutató és az Illetékügyi Joggyakorlat jelent meg.

Joggyakorlat.

Magánjog.

1. A polgári jogi határozatok tárába 572. sorszám alatt felvett elvi határozat értelmében a jászkun özvegy özvegyi jogának korlátozása kérdésében, mert e tárgyban a jászkun V. statutum rendelkezéseket nem tartalmaz, az országos jogot kell alkalmazni. E szerint pedig a leszármazók az *özvegyi jog korlátozásának* kérelmezésére jogosultak. (K. P. I. 2672/1936.)

2. Az a kifejezés *„hátrahagyandó vagyon“* a közönséges szóhasználat szerint azt jelenti, hogy a végintézkedésnek a tárgya az a vagyon, amely az örökgyó halálakor annak tulajdonában lesz s így utána hagyaték-ként maradni fog. Ez nem olyan szakkifejezés, amelyet a jogi műnyelvben a közönséges szóhasználatól eltérő értelemben alkalmaznának. (K. P. I. 2507/1936.)

3. A lényegében *hozományként* adott lakás a házasság fennállása alatt vissza nem követelhető s visszakövetelési igény ebben az esetben durva hálátlanság címen sincs. (Veszprémi tsz. Pf. 674/7/1936.)

4. Általános jogelv, hogy az *írásbeli szerződések valódi értelmének* megállapításánál nem annyira a szavak szó szerinti értelme, mint a felek megállapított akarata az irányadó s így egymást kizáró két megállapodásról, egy szóbeliről s egy írásbeliről szólni nem lehet. (Bp. T. XIV. 15167/1935.)

5. Anyagi jogszabály, hogy *az atya, ha arra vagyoniilag képes nagykorú fiát eltartani köteles, ha az megfelelő kereset hiánya és vagyontalansága miatt a maga erjéből megélni nem tud.* (Bp. T. III. 4010/1936.)

6. *Az önhibáján kívül különélésre kényszerített vagyontalan feleség tartási igényét a férj szülcével szemben is érvényesítheti,* ha az önálló vagyonnal nem bíró fiú feleségét a szülők beleegyezésével vitte a szülők lakásába és háztartásába és tevékenységét egészen vagy tulnyomó részben a szülők gazdaságában, üzletében vagy vállalkozásában fejt ki. A menynek ezért a tartásáért a szülő a férjjel együtt egyetemlegesen felelős. (K. P. III. 5670/1935.)

7. Örökgyó végrendeletében egész vagyonáról intézkedni kívánt. A végrendeletben felhasznált *ez a kifejezés „berendezkedési tárgy“, felöleli mindazokat az ingóságokat,* amelyek halálakor lakásában maradtak s amelyekben a végrendeletben külön felemlítve nincsenek, így az ékszerket is. (K. P. I. 849/1936.)

8. Örökgyó a *közös végrendeletben* kifejezetten arra az esetre nevezte meg a férjét örökösévé, s rendelt utóörökösöket, ha a férje előbb halna meg. Mivel *kétség esetében az utóörökös nevezést helyettes örökösnevezésnek kell tekinteni,* a végrendeletnek utóörökös nevezése helyettes örökösnevezésként joghatályos. (K. P. I. 1345/1936.)

9. Olyan *örökbefogadási szerződés,* amely az örökbefogadási részben érvénytelen, az öröklést érintő részben sem tartható hatályban. (K. P. I. 3509/1935.)

10. Az örökrészre kielégített gyermeknek a szülőkkel szemben az *öröklésről való lemondása* kihat a lemondó leszármazóira is. Az ilyen gyermek tehát ivadékaival együtt kiesik az öröklésből. (K. P. I. 1501/1936.)

11. A *közszerzeményi igény* kiszámításánál állandóan követett jogszabály, hogy a közszerzeményi vagyon állagának a megállapítása szempontjából a házassági együttélés megszakadásának az időpontja az irányadó. A közszerzeményi igény azonban csupán a házassági anyagi jogi megszűnésekor válik esedékessé. (K. P. III. 21/1936.)

12. Jogszabály, hogy a hitelező igényeinek kijátszását célzó ügylet még ha visszterhes is, a hitelezővel szemben a *jóerkölcsökbe ütközik.* (K. P. III. 21/1936.)

13. A kezes a *tartásdíjnak* a Pp. 414. §-a szerint való *leszállítását* rendszerint nem jogosult a perrel érvényesíteni. (K. P. III. 921/1936.)

14. A *közös lakást elhagyó fél* csupán a saját szükségletére szolgáló nélkülözhetetlen ingóságokat viheti magával. (K. P. III. 1934/936.)

15. Csak a vagyon állagából történt ajándékozás tekinthető olyan-
nak, amely a köteles résznél *előre kapott értéként számításba vehető.* A

jövedelemből juttatás ellenben, amilyennel használattal való megajándékozás is tekintendő, külön kikötés nélkül a köteles részbe be nem számítható. (K. P. I. 2241/1936.)

16. Az örökhagyó tartozásaiért az örökösök örökségük arányában felelnek. — Az örökhagyó által létesített *utóöröklési jog az örökhagyó elleni követelés behajtásának nem akadály.* (K. P. I. 2241/1936.)

17. A *telekkönyvi rendtartás 74. §-a alapján eszközölt jelzálogjogi bekebelezés* az ingatlanok arra a részére, amelyet örökhagyó özvegye közszerzemény jogcímén kapott, nem hatályos, s ez a bejegyzés az özvegy közszerzeményi jutalékáról hivatalból törlendő. A 414. számú elvi jelentőségű határozat szerint a *nőtartási igény* külön perben csak abban az esetben érvényesíthető, ha e tekintetben a nő a bontóperben kifejezett jogfenntartással élt, vagyis a végleges nőtartási igényét külön per útra tartotta fenn. (K. P. III. 1339/1936.)

18. Az *örökbefogadási szerződéstől* annak kormányhatósági jóváhagyása előtt egyoldalúan elállni nem lehet, mert a szerződésnek az a rendeltetése, hogy az az illetékes hatóságok jóváhagyása után válik mindkét félre nézve kötelezővé, nem egyéb, mint a jogszabályokra való utalás s ez nem tekinthető a jóváhagyásig érvényesíthető egyoldalú visszalépési jog szerződéses kikötésének, mert annak kifejezettnek kell lennie. (K. P. III. 2099/1936.)

19. A durva bánásmód csak akkor *érdemtelenégi ok*, ha az olyan mértékű volt, hogy annak alapján örökhagyó a Ht. 80. §-ának a) pontja alapján a házasság felbontását kérhette s azt kérte is, vagy csak azért nem kérte, mert abban akadályozva volt. (K. P. I. 3341/1936.)

20. A *hozomány visszatérítési kötelezettség* független attól, hogy a házasság megszűnése idején volt-e a férjnek tényleges vagyona. A visszatérítés alól csak abban az esetben mentesül, ha igazolja, hogy a hozomány állagát a házasság fennállása alatt a feleség hozzájárulásával rendkívüli körülmények között szükségessé vált kiadásokra használta fel. (K. P. I. 2577/1936.)

21. Ha az örökhagyó négy tanu előtt kijelentette, hogy vagyonából bizonyos összeget hagyományoz s felhívta a tanukat, hogy kijelentett rendelkezéseit jegyezzék fel, ebből a felszólításból külön kijelentés nélkül is kétségtelen, hogy örökhagyó intézkedését *szóbeli végrendeletnek* kívánta tekinteni. (K. P. I. 2510/1936.)

22. Ahhoz, hogy halálesetre szóló intézkedést tartalmazó nyilatkozatnál jelenlevő személyek szóbeli végrendeleti tanuknak legyenek tekinthetők, szükséges az, hogy azok figyelme alkalmas módon felhívassék arra, hogy végrendeletkezésnél működnek közre s ebből folyóan tudatában legyenek végrendelet tanui minőségüknek. (K. P. I. 2928/1936.)

Szerkesztői üzenetek.

Nyugdíjas. Ennek a közlönynek múlt év október havi számában a fenti cím alatt egy szerkesztői üzenet jelent meg, amely a közjegyzői kar kebelében működő egyik hivatalos szerv bizonyos állásfoglalásait tette kritikai méltatás tárgyává. Az üzenet a tárgykört is érintette s így kézenfekvő volt, hogy a nyugdíjintézeti döntőbiróság határozata képezte az üzenet kritikájának tárgyát. A döntőbiróság elnöke Lázár Ferenc dr. felsőházi tag, a budapesti kamara elnöke, akinek figyelmét erre az üzenetre felhívták, bár az üzenet nem az ő elnöklete alatt hozott határozatokkal foglalkozott, vonatkozó észrevételeit a szerkesztőséggel szóval közölte. Ezeknek az észrevételeknek szellemében az üzenetet revízió alá vettük s ennek eredményeként megállapítani kívánjuk, hogyha a kérdéses üzenetben foglalt kritika hangja és tartalma esetleg élesebben polemikus is volt, mint amelyet egy hivatalos és szaklap keretei között megengedettnek lehet tartani, ezzel a közjegyzői kar nagyszabású hivatalos szervezetének, a nyugdíjintézeti döntő bíróságnak tekintélyét mégcsak érinteni sem s annál kevésbé csökkenteni nem akartuk. Sajnálkozásunkat fejezzük tehát ki afölött, ha az üzenetnek esetleg erősebb hangja — egyébként jobb szándékunk ellenére — bárkit is velünk szemben ilyen tekintélyromboló feltevésre készített volna. Kijelentjük végül azt is, hogy a továbbiakban a döntőbiróság határozataival kapcsolatban esetleg szükségesnek mutatkozó kritikai méltatások külön közleményben s a méltató jelzésével fognak megjelenni.

Dr. P. B., dr. Cz. J., dr. G. F. Utalunk e közlöny múlt év december havi számának, a Jegyzői magánmunkálatok galériája című közleményben foglaltakra, amely szerint a jegyzői magánmunkálkodás remekeinek közlését egyelőre beszüntettük. A beküldött adatokat azonban megőrizzük s amennyiben továbbra is indokoltnak látjuk, azok újabb közlését megkezdjük. Ugy véljük, hogy ez nemsokára aktuális lesz, mert a jegyzői magánmunkálkodás fentartásának tarthatatlanságáról a panaszok, perek légiója,

a közölt „jog“-esetekben megnyilvánuló brutális felületesség, lelkiismeretlenség és abszolút jogi tájékozatlanság sajnos éppen a legilletékesebb köröket teljesen még mindig nem győzték meg. Erre vall legalábbis egy legutóbb elhangzott kormánynyilatkozat, amely szerint a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése azért nem indokolt, mert a falu népe „támasz“ nélkül nem hagyható. Erre a „támasz“-ra jövő számunkban bátrak leszünk szerény megjegyzéseinket megtenni. Ugyanakkor különben, amit jelenleg még az összes adatok rendelkezésre nem állása miatt meg nem tehattünk, foglalkozni fogunk a jegyzői magánmunkálatok eddig még nem méltatott vonatkozásával is.

Dr. Th. G. A beküldött nagy anyagot áttanulmányozzuk s amennyiben azokból bizonyos kérdések pertraktálása közérdekkel igazolt, azt elmulasztani nem fogjuk.

Dr. P. E. A közjegyzőnek nyilván kötelessége kellő körültekintéssel eljárni abban az irányban, hogy a jogok kijátszása a lehetőség szerint megakadályoztassék. Ekként helyesen tagadta meg az olyan könyvkivonatnak minden megjegyzés nélkül való hitelesítését, amikor az eredeti könyvben az adós neve után nyilván utólagos bejegyzéssel újabb adóst szerepeltettek s ezzel szemben a hitelesíteni kívánt kivonaton a két adós neve folytatólag egymás mellett szerepel.

A kir. közjegyzőhelyettesek és jelöltek állásközvetítését a Magyarországi Kir. Közjegyzőhelyettesek Országos Egyesülete látja el. (Cím: Gyöngyössy Arisztid dr. kir. közjegyzőhelyettes, Budapest, VIII., József-körút 2.)

Kéziratokat vissza nem küldünk s azok megőrzését nem vállaljuk.